National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont.
K1A 0N4

National Library
Bibliothèque Nationale
NEWSPAPER DIVISION
DIVISION DES JOURNAUX

THIS PAPER WAS MAILED
THURSDAY, OCTOBER 2, 1986

VABA EESTLANE

Second class mail
registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL KOLMAPÄEVAL
JA REEDEL

Nr. 74 (3273) XXXV aastakäik | Reedel, 3. oktoobril 1986 — Friday, October 3, 1986 | Üksiknumbri hind 70 centi

„Lindau'de laulukoor" Eesti Maja laval — vasakult: Reet Valdsepp-Lindau, Ellen Lindau, Julia Lindau, Linda Lindau, Rosie Lindau, Juhan Lindau, Paul Lindau, Peter Lindau. Foto: Lembitu Ristsoo

Sügissimmani muljeid

Osalejad arvustavad

Väga hästi korda läinud! Suurepäraselt lavastatud! Tehke jälle! Nagu nendest superlatiividest näete, oli nende ridade kirjutaja Sügissimmanist väga vaimustatud. Eriti meeldis talle asjaolu, et vanade ja noorte vahel ei olnud vahet tehtud — seal oli südamerõõmu igale.

Ning eriti hea oli USA-st kohale tulnud ja nähtavasti seal hästi aktsepteeritud meeleolulaulja Rosie Lindau, kes meie meelest on täiesti maailmaklassis. Muidugi aitasid tublisti kaasa ta õed-vennad, kes Rosie'ga koos laval esinesid. (Vaata lisatud pilti). Ka „master of ceremonies" Avo Kittask oli oma ameti kõrgusel ja tema esitatud palad klass omaette.

Peame tänama juhatajat-korraldajat Sulev Kaunismaad ja Gustavsoni tantsuorkestrit, „Kungla" tantsutruppi ja „Jaaniku" laulu-ansamblit. Kaasa aitasid ka mitmed teised — näiteks Lembit Nieländer, kes koos Avo Kittaskiga akkordioni mängis ja ühislaulu juhatada aitas.

Ning orkestrandid Aarne Tork kitarril, Tõnis Tõllassep trummidel ja Mehis Vahtra „keyboardil" — esimene klass! Keldrikorrusel kohvikus raksus „hard rock" — või oli see „punk rock" — igale oma!

Ning pühapäevahommikune-lõunane-pealelõunane „brunch" oli ka suurepärane. Külm laud, soe laud, kohvi- ja koogilaud — nagu meile hästi tuntud laulusõnad ütlevad: „Kalasalat, peedisalat, kapsasalat — igasugust nipetnäpet kodumaisest köögist" — see kõik oli seal ja rohkemgi. Ning toidust ei paistnud puudu tulevat, kuigi alguses entusiastlikult „sabadesse" asuti — pärast tuli välja, et ei olnudki tarvis, oli küllalt ja jäi ülegi.

Külalisi oli kõvasti, isegi Ameerikast — nii Washingtonist, Baltimorest kui ka mujalt (vaata teisal lisatud pilti). Veel kord, bravo! Ja „bis, bis bis".

LT-LR

Tippkonverents Islandil

Reagan andis järele N. Liidu väljapressimisele

Nicholas Daniloff on tagasi kodus ja Gennadi Zahharov on teel N. Liitu. Hoolimata korduvatele kinnitustele, et nad ei kavatse vahetada nõukogude spiooni süütu, pantvangina kinni peetava ameeriklase vastu, andsid Ühendriikide võimud N. Liidu väljapressimisele järele ja otsustasid mehed teineteise vastu välja vahetada.

Et asja pisut „magusamaks" teha, lubavad venelased ka Juri Orlov'il, võrdlemisi vähe-tuntud erimeelsel, maalt lahkuda. Kuid kauba peamiseks hinnaks näib olevat nõusolek tippkonverentsiks — mis peab toimuma 11.—12. oktoobril Reykjavik'is, Islandi pealinnas.

See ei olevat siiski „suur tippkonverents", mis pidi järgnema kunagi hiljem, vaid ainult „väiksem kohtumine". Reagan kinnitas, et, osundame: „See ei ole tippkonverents — see on ainult kokkusaamine. Gorbatshov soovib, et me kohtuks mees-mehega ja et see toimuks ühel neutraalsel maal. Päris tippkohtumised, nagu enne kokku lepitud, toimuvad USA-s ja N. Liidus." Reagan väitis ka, et võimalused desarmeerimis-kokkuleppe saavutamiseks on praegu paremad kui need on olnud mitme aasta jooksul.

Vaatlejate arvates soovib Reagan ajalukku minna „rahutegijana" ja seepärast andis ta Shevardnadze nõudmistele ja meelitustele järele. Praegu on Shevardnadze Ottawas, et ka Kanada valitsust ähvardada ja meelitada.

Newfoundland'i kalurid paluvad abi USA-st

„Newfie" kalurite esindaja Pat Layman saatis USA välisministrile George Shultzile kirja, milles ta kuulutas selle Kanada provintsi „kolmanda maailma" riigiks ja seetõttu abi-väärivaks koloniaal-maaks. Kiri saadeti pärast seda kui Ottawa tema petitsiooni uue kai ehitamiseks tagasi lükkas. 80 protsenti kalureist „Ochre Pit Cove" külast, kus kirjasaatja elab, olevat praegu töötatöölised. Kuid USA keeldus abi andmast.

Prof.dr. Tõnu Parming'u esildus USA Kongressile

535-le Kongressiliikmele saadeti alljärgnev kiri

ERKU Esinduskogu liige prof. dr. Tõnu Parming saatis 1. septembril Linnase kohtuprotsessi asjas pikema esilduse igale USA senaatorile ja Esindajatekoja liikmele, lisades sellele venekeelsete andmete koopiad. Toome selle esildise enam-vähem sõnasõnalt eestikeelses tõlkes, nii nagu see Kongressiliikmetele kätte läks.

Kallis senaator ehk kongressiliige:

Mõned nädalad tagasi saatsid kaks teie kolleegi välja ringkirja, milles nad kinnitasid, et teid petetakse Karl Linnase asjas. Linnase juhtum on äratanud avaliku arvamise laialdast tähelepanu just selle pärast, et sel on otsehirmuäratavad potentsiaalsed tagajärjed. Ma tahtsin kohe vastulause sisse anda, kuid kuna ma olin sel ajal USA valitsuse teenistuses kui Nõukogude Liidu ja Ida-Euroopa Uurimuste direktor Välisministeeriumi Välisteenistuse Instituudi juures, siis ei pidanud ma seda sobivaks.

„Vaba Eestlase" toimetaja Arvi Tinits ja prof.dr. Tõnu Parming USA „Roheliste Barettide" ballil. Vasakul kapten Tinits, paremal major Parming.

Nüüd, kui ma olen tagasi oma harilikul tööl Marylandi ülikooli juures, tahan ma oma hääle lisada nendele, kes on juba endast kuulda lasknud. Me soovime, et te kohe peataks juba välja kuulutatud Karl Linnase deportatsioonimenetluse. Kui ta Nõukogude Liitu tagasi saadetaks, läheks ta kindlasse surma.

Mul ei ole võimalik asitõenduste puudusel esitada väiteid Linnase võimaliku süü või süütuse kohta. Kuid üks asi Linnase juhtumis on üliselge — ta mõisteti seljataguse otsusega Nõukogude Liidus surma; ning sellest otsusest teatati avalikult enne kui kohtuistung üldse oli aset leidnud. Soovin, et te lah-

(Järg lk. 10)

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

FREE ESTONIAN

PUBLISHER: Free Estonian Publishers Ltd. 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TEGEVTOIMETAJA: Arvi Tinits. TOIMETAJA: Olaf Kopvillem

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832 avatud esmaspäevast reedeni 9—3-ni

TELLIMISHINNAD Kanadas: ajalehe tariifiga aastas $57.—, poolaastas $32.— ja veerandaastas $17.—, kiripostiga lisandub postikulu — vastavalt $107.—, $57.—, $29.50.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $77.—, poolaastas $42.— ja veerandaastas $22.—. I klassi posti ja lennuposti hinnad vastavalt — USA $111.—, $59.—, $31.—, mujal välismaal $136.—, $72.—, $38.—.

Aadressi muudatus $1.— — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD: üks toll ühel veerul: $5.00, esiküljel $6.—. **Kuulutusi võetakse** vastu nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 10-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 10-ni. **Väljaspool tööaega:** Leida Marley 223-0080

Vaade kongressi presiidiumile

Kahtlase väärtusega kokkulepe

Pärast seda kui Helsingis 1975. aastal Euroopa julgeoleku ja koostöö nõupidamise raamides alla kirjutati vastav lõppakt, on ligemale 10 aasta jooksul aktiile alla kirjutanud 35 riigi (33 Euroopa riigi ning Ühendriigid ja Kanada) esindajate osavõtul korraldatud mitmesuguseid nõupidamisi ja konverentse Helsingis fikseeritud protsessi jatkamiseks. Üheks ürituseks selles seerias oli ka Stokholmis äsja lõppenud üle kahe aasta kestnud nõupidamine, kus peamiselt taotleti kokkuleppe saavutamist ootamatu ja kogemata ähvardava sõja vältimiseks.

Pärast pikki arupidamisi ja kauplemisi, kus N. Liit jatkas lääneriikide suureks meelehärmaks oma üldtuntud taktikat, saboteerides nõupidamisi lääne ettepanekute kategoorilise tagasilükkamisega, tühja tuult tallavate sõnavõttudega ja omapoolsete propagandast läbiimbunud ettepanekutega, saavutati viimaks kokkulepe sõjaliste manöövrite ja vägede liikumise vastastikuseks kontrollimiseks. Ehkki läänes ei osata sellele kokkuleppele veel õiget hinnangut anda, arvatakse üldiselt siiski, et Euroopa riikidel ja ameeriklastel on nüüd tunduvalt parem ülevaade N. Liidu punaarmee ja teiste kommunistlike riikide sõjajõudude koondamise ning nende ümberpaigutamiste kohta, mis loob eeldused Nõukogude sõjaliste plaanide jälgimiseks.

Kokkuleppe tähtsamate punktidena tõstetakse esile, et lääneriikidel on nüüd võimalik kontrollida punaarmee liikumisi Ida-Euroopast kuni Uraali mäestikuni ning Moskva on kohustatud lääneriike informeerima kõigist suurematest manöövritest. Stokholmis aktsepteeritud reeglite kohaselt peab iga kokkuleppele allakirjutanud riik esitama igaaastase kalendri oma sõjalise aktiivsuse kohta Euroopas. Manöövrid, mis kavatsetakse korraldada 13.000—40.000 sõduri osavõtul tuleb registreerida 42 päeva enne manöövrte algust. Tingimused on veelgi rangemad suuremate manöövrite puhul — 40.000—75.000 võitleja osavõtul toimuvatest manöövritest tuleb teatada üks aasta ja üle 75.000 sõduri kaastegevusel korraldatud sõjalistest mängudest kaks aastat enne nende algust.

Kokkuleppe juures peetakse eriti oluliseks, et venelased nõustusid esmakordselt vastumeelselt vastastikuse kontrollsüsteemiga, mis võimaldab jälgida lepingus fikseeritud reeglitest kinnipidamist. Kui üks maa kahtlustab teist, et see rikub kokkuleppe reegleid, siis peab kahtlusalune riik lubama neli süüdistajariigi esindajat 36 tunni jooksul oma territooriumile, kuhu nad võivad jääda 48 tunniks. Selliste süüdistuste puhul on iga maa kohustatud aasta jooksul vastu võtma kolm kontrollmeeskonda.

Kontrolli teostamist on lubatud maad kaudu ja õhu teel, kuid siin tegid lääneriigid venelastele suuri järeleandmisi, mis panevad kogu kokkuleppe ähmasesse valgusesse. Nimelt lubatakse õhuteel toimuvaid inspektsioonireise korraldada ainult vene lennukitega ja vene lenduritega, mis selgelt näitab, mis suunas Moskva nende kontrollreisidega sihib. Ühendriikide esindajad nõudsid esialgu sellisteks kontrollreisideks vähemalt erapooletute riikide lennukite ja lendurite kasutamist, kuid venelased lükkasid selle ettepaneku kategooriliselt tagasi ning ameeriklased andsid lõpuks Lääne-Saksamaa ja Inglismaa survel Moskvale järele.

Lõpuks kinnitasid asjaosalised veel Helsingi kokkulepete alusel, et lepinguga ühinenud riigid ei kasuta jõudu mõne teise riigi territooriumi vallutamiseks või poliitilise iseseisvuse kõigutamiseks, samuti praeguste piiride muutmiseks. Tähendab: Stokholmis anti järjekordselt kinnitus Moskva suurtele vallutustele Teise maailmasõja lõppfaasis.

Nii-siis — vana laul veidi muudetud sõnadega. Venelased võivad mugavalt igal õhtul magama heita selles teadmises, et läänemaailm ei kavatse kommunismi ikkes ägavate Ida-Euroopa ja Balti riikide abistamiseks midagi tõhusamat ette võtta ja lepib tõenäoliselt ka tulevikus ainult impotentsete deklaratsioonidega inimõiguste rakendamise vajadusest, jättes aga täielikult kõrvale allaheidetud rahvastele enesemääramiseõiguse nõudmise.

Et võidelda rahu eest vabaduses

Maailma Antikommunistliku Liidu XIX kongress Luksemburgis

Maailma Antikommunistliku Liidu (WACL) 19. kongress toimus 7—10 septembrini Luksemburgis. Oli saabunud üle 200 osavõtja 75-elt maalt. Lisaks oli samapalju vaatlejaid, rahvusvaheliste org-ide esindajaid ja ajakirjanikke.

Eestlastest olid kohal Arvo Horm ja Mihkel Mathiesen Rootsist, kes esindasid WACL-i Eesti osakonda. Rootsi osakonda esindas Balti komitee abiesimees Ake J. Ek. Soome arvukasse delegatsiooni kuulusid Heimo Rantala, Heikki Rantala, Heikki Eskelinen, P. Taavitsainen ja P. Törni, kes 10 päeva hiljem juhtisid veelgi arvukamat Soome gruppi Eesti Vabadusvõitlejate Abistamiskeskuse kokkutulekul Stokholmis.

Kongressil võeti uute osakondadena vastu Eesti ja Soome. Vaatleja staatusega astus WACL liikmeks Balti Vabadusliit Kaliforniast. WACL Rootsi osakonda juhtis aastakümneid Arvo Horm. Eesti osakonna loomisega asus ta nüüd selle esimehe kohale.

Kongressil toimus ka senise üldjuhtkonna vahetus. Viimased kolm aastat oli WACL esimeheks USA erukindarl J. K. Singlaub. Uueks esimeheks valiti endine Belgia peaministri abi, senaator Jose Desmarets. Ta on alates 1971. a. olnud Belgia parlamendi liige „Kristlik-Demokraatliku Partei" esindajana. Kongressil esines ka aukülalisena endine NATO peasekretär ja Hollandi välisministes dr. J. M. Luns. Oma sõnavõtus, mille teemaks oli „Lääne demokraatiate tugevus ja nõrkus" rõhutas ta, et Euroopa peab iga hinna eest säilitama liitluse USA-ga. Moskva peaeesmärgiks on alati olnud seda liitlust hävitada, ütles ta, ja seda taotleb ka praegune N. Liidu juht Gorbatshov. Lisaks tuumarelvadele on tõusmas sealpoolne keemiarelvade ähvardus.

Kongressil arutati ka Tshernobõli katastroofi probleeme ja kommunistliku Hiina reformide tähtsust ja tähendust.

Umbes sadakond vasakäärmuslast demonstreeris kongressi ajal „Novotel'i" ees Luksemburgis, kus kongress toimus.

Stokholmis tegutsevad eesti organisatsioonid on olnud konverentsi ajal Eesti küsimuse tutvustamisel võrdlemisi aktiivsed. Juba siis kui konverents 1984. aastal oma tegevust alustas, esitati konverentsi delegatsioonidele memorandum, milles kirjeldati traagilist olukorda Balti riikides ning taotleti nende riikide okupeerimise küsimuse ülestõstmist. Sellele memorandumile lisaks saadeti konverentsile kodumaalt 1984. aasta jaanuaris saabunud „Avaldus Eestist Stokholmi konverensile", mis käsitas Eesti ajalugu ning eesti rahva kannatusi Moskva okupatsiooni all.

Kuna konverents venis ootamatult pikale, siis esitati nüüd nõupidamiste lõpufaasis uus memorandum, mille välja töötas Eesti Rahvusnõukogu väliskomisjon. Selles kriipsutati eriti alla Eesti ja teiste Balti riikide õigust enesemääramisele ning juhiti konverentsist osavõtjate tähelepanu 1920. aastal sõlmitud Tartu rahulepingu jämedale rikkumisele.

Seni saadud informatsiooni põhjal mindi konverentsil Balti riikide küsimusest vaikselt mööda. Kui varem sellelaadilistel nõupidamistel Balti riike vahetevahel põgusalt on puudutatud, siis seekord olid mõlemad pooled nähtavasti niivõrd tugevasti mõjutatud Reagan- Gorbatshovi kohtamise eel toimuvatest kombinatsioonidest, et keegi ei söendanud õrna balti küsimust mainida. Vastaspooled tundsid kompromissi järele isegi niivõrd suurt vajadust, et Moskva saatis nõupidamiste viimasteks päevadeks Stokholmi Nõukogude kindralstaabiülema ja kaitseministri abi Sergei Ahromejevi, kelle nõuannete kohaselt vene delegaadid sooritasid oma viimased malekäigud.

Lõpukokkuvõttes jääb mulje, et kuigi Stokholmi konverentsil saavutati pealtnäha mõningaid positiivseid tulemusi, on pika nõupidamise tagajärjed venelaste senist reetlikku käitumist lepingute täitmisel ja kontrollimisel arvesse võttes siiski kosmeetilised. Praktiliselt andsid lääneriigid Nõukogude vallutustele Euroopas uue kinnituse, lootes selle ohvri toomisega kindlustada rahu Euroopas. Suureks kannatajaks selle tehingu sooritamisel on teiste riikide kõrval ka Eesti, kelle hädahüüdeid on esitatud paljudele ida ja lääne vahelistele nõupidamistele ja konverentsidele, kus need nähtavasti visatakse järjekindlalt paberikorvi või paigutatakse silma pilgutamata vähetähtsate küsimuste kausta.

K. A.

Toetage Vabadusfondi

Vabadusfondi käesoleva aasta eesmärk on viia põhikapitali seis 250.000-le USA dollarile, et seda saavutada, on tarvis veel koguda 109.887 dollarit. Käesoleval aastal on seni laekunud 19.045. Selle juurde ei ole loetud Austraalias kogutud annetusi, mis olevat umbes 3600 dollarit. Seni on sel aastal tehtud neli annetust, mis on üle 1000 dollari — Ott Lutter'i, USA (juba kolmas annetus), Adelaida Lillemägi, USA, H. Mihkelson'i, Austraalia ja Richard ning Maria Tinni, Austraaliа, poolt.

Minister Crombie „Harbourfront'is"

Väikseid ärisid omavad Ontario ettevõtjad, kes on huvitatud, võivad osa võtta nn „vaba info foorumist", kus nad võivad ka kohtuda mitmekultuuri-ministri David Crombie'ga. Foorum leiab aset Toronto „Harbourfront" hotellis, saalis nimega „The Ice House", esmaspäeval, 20. oktoobril, alates kell 3 p.l. Vastuvõtt on kella 5—6 vahel ja see oleks ühtlasi „Väikese äri nädala" (Small Business Week) avaaktenduseks.

Kommentaar

Vahetevahel ilmub Toront ajalehes „The Sun" Ottawa p liitilise kommentaatori, tsheh päritolu Lubor Zink'i jooneal ne. 26. sept. oma oli eriti taba ja seetõttu toome selle tõlke k gu pikkuses.

„Kuna hiljuti ei ole toimunu mingeid „pikki hüppeid edasi mida kõik unistavad maailm desarmeerimis-advokaadid oot vad, haaravad nad kinni ise sellistest enesepette-dokument dest nagu hiljutine „Stokholn konverentsi lõppakkord." S konverents kestis peaaegu kol aastat ja seda nimetati lühida „Euroopa Julgeolekukonveren siks" — ametlikult oli tal ve palju pikem nimi.

Kolm aastat on pikk aeg. Se pärast mõned lugejaist kindlas ei mäletagi enam selle alguslug Laske mul veidi teie mälu vär kendada.

Rootsi pealinnas toimunu pikk palaveer oli nõndanimet tud „Helsingi protsessi" järelk ja — mäletatavasti toimus He shingis aastal 1975 konveren mis pidi kindlustama „rahu me eluajal", nagu kunagine Lään maade „Müncheni konverent Hitleri-Saksamaaga. Nõukogu Liit tahtis sellist konverentsi j ba pikka aega, sest ei olnud t munud mingit rahukonveren pärast Teist maailmasõda, m N. Liidule ta uued läänepiir oleks kindlustanud. Läänema olid seni keeldunud tunnust mast nõukogudelaste poole E roopa vägivaldset anastamist.

Kreml sai ootamatut abi K nada tookordselt peaministr Pierre Trudeau'lt. Nagu ma s *Roomast teatasin, oli see T* deau asjasse sekkumine põh seks, et Lääne-Euroopa peal nades Kremli konverentsi-pakk mine vastu võeti; enne Trudea poolset toetust ei oleks Helsi konverentsist midagi tulnud.

Ja mis oli selle nõndanimet tud „Helsingi akkordi" tulemu N. Liit sai mis ta tahtis — o praeguste läänepiiride tunnus mise, mille eest nad lubasid o maa olukordi „liberaliseerid ja rohkem inimesi raudrimb läbi lasta. Tegelikult andsid L nemaad Helsingis järele N. L du pettustele ja ähvarduste Seepärast ongi Helsingi kon rents mõningate vaatlejate ar tes võrdne kunagise Münch kokkuleppega.

Et see „lõppakkord" Lää maadel kergemini vastu võeta otsustasid praegus-aja Chamb lain'id toime panna nõndanim tatud „järelkonverentse", aeg-ajalt kokku tuleksid „Helsingi lõppkokkuleppe" t musi läbi vaataksid. Sel „lõppakordile" kirjutasid alla Euroopa ja 2 Põhja-Ameer maad ja seni on toimunud k üldist „järelkonverentsi" ja meid väiksemaid konveren kus arutati „Helsingi kokkul pe" eri-või-spetsiifilisi ala Üks selline kokkutulek toi möödunud aastal Ottawas.

Veelkordselt nägime Nõu gude delegaatide küünilisust nende pilkavat käitumist Ott konverentsil, kus taheti kõiki ju ajada kinniste uste taga pressi üldse pealt kuulama ei batud. Konverents lõppes, n juba ette näha, ilma mingi k kuleppeta — see arutas ju in õiguste küsimusi ja mitmed L nemaade delegaadid püü korduvalt üksikjuhte, kus N. oli jämedalt inimõigusi ri nud, konverentsi ette tuua iga kord aga keeldus N. L

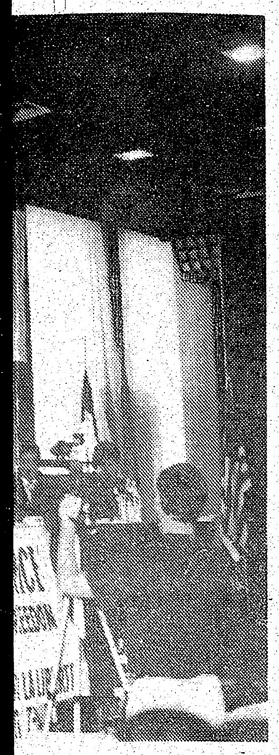

ksemburgis

tliku Partei" esindajana. gressil esines ka aukülalise- ndine NATO peasekretär ja landi välisministes dr. J. M. s. Oma sõnavõtus, mille tee- s oli „Lääne demokraatiate vus ja nõrkus" rõhutas ta, et oopa peab iga hinna eest säi- na liitluse USA-ga. Moskva esmärgiks on alati olnud se- *liitlust hävitada, ütles* ta, ja taotleb ka praegune N. Lii- uht Gorbatshov. Lisaks tuu- elvadele on tõusmas seal- ne keemiarelvade ähvardus.

ongressil arutati ka Tshernо- katastroofi probleeme ja munistliku Hiina reformide ust ja tähendust.

nbes sadakond vasakäär- ast demonstreeris kongressi „Novotel'i" ees Luksembur- kus kongress toimus.

etage oadusfondi

abadusfondi käesoleva aasta ärk on viia põhikapitali 250.000-le USA dollarile, da saavutada, on tarvis veel da 109.887 dollarit. Käes- l aastal on seni laekunud 45. Selle juurde ei ole loe- Austraalias kogutud annetu- s olevat umbes 3600 dolla- eni on sel aastal tehtud ne- netust, mis on üle 1000 dol- — Ott Lutter'i, USA (juba as annetus), Adelaida Lil- gi, USA, H. Mihkelson'i, raalia ja Richard ning Ma- Tinni, Austraalia, poolt.

nister Crombie arbourfront'is"

ikseid ärisid omavad Onta- ettevõtjad, kes on huvitatud, d osa võtta nn „vaba info mist", kus nad võivad ka uda mitmekultuuri-ministri d Crombie'ga. Foorum aset Toronto „Harbour- " hotellis, saalis nimega Ice House", esmaspäeval, oktoobril, alates kell 3 p.l. uvõtt on kella 5—6 vahel oleks ühtlasi „Väikese äri la" (Small Business Week) tendusceks.

Kommentaar

Vahetevahel ilmub Toronto ajalehes „The Sun" Ottawa poliitilise kommentaatori, tshehhi päritolu Lubor Zink'i joonealune. 26. sept. oma oli eriti tabav ja seetõttu toome selle tõlke kogu pikkuses.

„Kuna hiljuti ei ole toimunud mingeid „pikki hüppeid edasi", mida kõik unistavad maailma desarmeerimis-advokaadid ootavad, haaravad nad kinni isegi sellistest enesepette-dokumentidest nagu hiljutine „Stokholmi konverentsi lõppakkord." See konverents kestis peaaegu kolm aastat ja seda nimetati lühidalt „Euroopa Julgeolekukonverentsiks" — ametlikult oli tal veel palju pikem nimi.

Kolm aastat on pikk aeg. Seepärast mõned lugejaist kindlasti ei mäletagi enam selle alguslugu. Laske mul veidi teie mälu värskendada.

Rootsi pealinnas toimunud pikk palaveer oli nõndanimetatud „Helsingi protsessi" järelkaja — mäletatavasti toimus Helshingis aastal 1975 konverents, mis pidi kindlustama „rahu meie eluajal", nagu kunagine Läänemaade „Müncheni konverents" Hitleri-Saksamaaga. Nõukogude Liit tahtis sellist konverentsi juba pikka aega, sest ei olnud toimunud mingit rahukonverentsi pärast Teist maailmasõda, mis N. Liidule ta uued läänepiirid oleks kindlustanud. Läänemaad olid seni keeldunud tunnustamast nõukogudelaste poole Euroopa vägivaldset anastamist.

Kreml sai ootamatut abi Kanada tookordselt peaministrilt Pierre Trudeau'lt. Nagu ma siis Roomast teatasin, oli see Trudeau asjasse sekkumine põhjuseks, et Lääne-Euroopa pealinnades Kremli konverentsi-pakkumine vastu võeti; enne Trudeaupoolset toetust ei oleks Helsingi konverentsist midagi tulnud.

Ja mis oli selle nõndanimetatud „Helsingi akkordi" tulemus? N. Liit sai mis ta tahtis — oma praeguste läänepiiride tunnustamise, mille eest nad lubasid oma maa olukordi „liberaliseerida" ja rohkem inimesi raudrimbast läbi lasta. Tegelikult andsid Läänemaad Helsingis järele N. Liidu pettustele ja ähvardustele. Seepärast ongi Helsingi konverents mõningate vaatlejate arvates võrdne kunagise Müncheni kokkuleppega.

Et see „lõppakkord" Läänemaadel kergemini vastu võetaks, otsustasid praegus-aja Chamberlain'id toime panna nõndanimetatud „järelkonverentse", mis aeg-ajalt kokku tuleksid ja „Helsingi lõppkokkuleppe" tulemusi läbi vaataksid. Sellele „lõppakordile" kirjutasid alla 33 Euroopa ja 2 Põhja-Ameerika maad ja seni on toimunud kaks üldist „järelkonverentsi" ja mitmeid väiksemaid konverentse, kus arutati „Helsingi kokkuleppe" eri-või-spetsiifilisi alasid. Üks selline kokkutulek toimus möödunud aastal Ottawas.

Veelkordselt nägime Nõukogude delegaatide küünilisust ja nende pilkavat käitumist Ottawa konverentsil, kus taheti kõiki asju ajada kinniste uste taga ja pressi üldse pealt kuulama ei lubatud. Konverents lõppes, nagu juba ette näha, ilma mingi kokkuleppeta — see arutas ju inimõiguste küsimusi ja mitmed Läänemaade delegaadid püüdsid korduvalt üksikjuhte, kus N. Liit oli jämedalt inimõigusi rikkunud, konverentsi ette tuua — iga kord aga keeldus N. Liidu delegatsioon ühtki spetsiifilist juhtu arutamast.

Stokholmi äsjalõppenud konverents kuulub samasse kategooriasse. Pärast kolm aastat kestnud kauplemist ja vaidlemist selle üle, kuidas „Euroopa julgeolekut kindlustada," otsustati, et tuleb teineteisele teatada sõjaväeliikumistest, kui sellest rohkem kui 13.000 sõjaväelast osa võtavad.

Suurepärane! N. Liidu vägedekontsentratsioon piirjoonel on praegu juba selline, et nad võivad alustada üllatusrünnakut ilma ühtegi sõdurit juurde toomata. Seda ründejõudu toetavad sajad kolmelõhkepäised nõukogude SS-20 tüüpi keskmaa-raketid, mis on juba ette välja sihitud kõikide tööstuskeskuste ja Lääne-Euroopa linnade pihta. Seepärast on see nõndanimetatud „julgeolekumeetmete tugevdamine" tühine ja isegi see nõudis kolm aastat ning kokkulepe saavutati alles viimasel minutil, kui USA delegatsioon lubas minema jalutada. Vaidluse tühisust näitab juba see, et tähtsates sõjaväeliikumistes kaasa rehkendatud meeste arv oli Läänemaadel 12.000, kuna N. Liit nõudis selle 13.000-ele tõstmist.

Moskva poolt vaadatuna oli Stokholmi konverents muidugi väga edukas. Mitte ainult sellepärast, et Läänemaad võtsid vastu Moskva poolt dikteeritud sõduritearvu, vaid ka selle pärast, et selliste tühiste arvude üle vaidlemine — mida keegi nagunii kindlaks teha ei suuda — jäid kõrvale kõik suuremad tüliküsimused, nagu Euroopa kontinendi raudrimbaga lõhestamine, põhiliste inimõiguste alla surumine kõikides Ida-bloki maades, hiigelsuure koonduslaagri ehitamine, mis ulatub Berliini müürist kuni Vladivostokini, järjest kasvav N. Liidu sõjaline võimsus mis kõiki tema naabreid, kaasa arvatud kommunistlik Hiina, järjekindlalt ähvardab — neid asju isegi ei mainitud. Selle asemel vaieldi tühiste asjade üle, nagu tuhande mehe lisamine või maha tõmbamine.

Ei, Läänemaailmal ei ole mingit põhjust rõõmustada Stokholmi konverentsi tulemuste üle ja kiita oma osavaid diplomaate, kes lõpuks läbimurru saavutasid.

Eesti Algkooli aktuse avakõne

Eesti Koolikomitee esimees Hans Lupp võttis sõna

Tervitan teid kõiki eesti algkooli uue õppeaasta alguse puhul! Täna on pööripäev ja kalendri järgi ametlik sügise algus. Seljataha jääb senine puhkuse ja uue jõu kogumise aeg, mis kahjuks oli vihmasem kui ükski teine suvi viimase 58. a. jooksul. Sellele vaatamata loodan aga, et suvi oli kõigile küllaltki kosutav ja meie võime algavale õppeaastale vastu minna uue innu ja energiaga.

Sügis on põllumehele lõikuse, vilja koristamise ja saagi kokkupanemise aeg. Koolipõllul on see aga vastupidi. Sügisega algab külviaeg ja sellele järgnev kogu õppeaasta jooksul toimuv põlluharimise töö. Vanemate ja õpetajate hoolitsusel ning juhatusel kasvavad ja arenevad meie noored mitte ainult pikkuses vaid ka teadmiste ja oskuste omamises, milleks siin meie koolis on eesti keel ja teised Eesti ja eestlusega seotud õppeained.

Soovin noortele eelolevaks aastaks head sirgumist nii pikkuses kui tarkuses ja vanematele ning õpetajatele head kätt ja õnne koolipõllu haridus- ja kasvatustöös!

Meil on heameel, et meie tohime täna oma keskel näha Peetri koguduse õpetajat Edgar Heinsoo'd, kes huvitavas ja noortele arusaadavas sõnastuses avas meie õppeaasta palvusega. Palun õp. Heinsood vastu võtta meie siiras tänu!

Erakordselt sooja teretulemast ütleme täna aga neile noortele ja nende vanematele, kes siin viibivad esmakordselt. Nad tulevad enamikus lasteaiast ja neile on tuttavad meie kooli ruumid. Uued on aga õpetajad ja vanemate klasside õpilased, kellega ajajooksul kohanetakse ja sõprussidemeid luuakse. Koolijuhataja informeerib hiljem, kus toimub uute õpilaste registreerimine.

Õpetajaskonna koosseis täieneb sel aastal pr. Juta Puhr'iga, kes on meile hästi tuttav juba varemast ajast meie algkooli õpetajana. Viimastel aastatel on ta olnud õppejõuks meie kes-koolis. Pr. Puhm on pikaajaliste kogemustega pedagoog, kes on hästi tuttav täienduskoolide tööga. Samuti on meil lubadus, et meile tuleb vajaduse korral abiks noorema õpetajana pr. Silvi Verder, kellel on samuti pikemaajalised kogemused just eesti lasteaias õpetamisega. Teiste, endiste õpetajate nimed, teatab koolijuhataja hiljem.

Õppetöö toimub ka sel aastal koostöös Toronto linna koolivalitsusega. Sellega seoses on üheks nõudeks, et kõik lastevanemad täidavad koolivalitsuse registreerimise lehed. See maksab nii uute kui ka endiste õpilaste kohta. Palume kõiki vanemaid peale aktust võtta ühendus oma klassijuhatajaga, kuna neile registreerimise lehtedele on vaja ka täna teie allkirja. Palume lastevanemaile, kes täna siin ei viibi, edasi ütelda, et nende allkirja on vaja hiljemalt järgmisel koolipäeval, s.o. 30. septembril.

Koolikomitee püüdeks on koolivalitsuse, provintsi- ja föderaalvalitsuse toetustega hoida õpilaste kooli saatmise kulud nii madalal kui võimalik.

Õppemaksu katsume hoida paljude eelmiste aastate tasemel, s.o. $40.00 aastas perekonnalt laste arvust olenemata, kusjuures õppevahendid ja õpperaamatud on ka sel aastal kooli poolt tasuta.

Lõpetades tänan tähelepanu eest ja soovin eriti noortele head edasijõudmist mitte ainult siin eesti koolis vaid ka kanada koolides.

Toronto Eesti Ühispank

958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Ühenduses on jõud!

KINNISVARALAENUD 9.50%

ISIKLIKUD LAENUD alates 11.00%

Informatsiooniks helistada: 465-4659

Pank avatud: esmasp.-reedeni 10—3, teisip. ja neljap. õhtuti 5.30—8.00 p.l.

Ärahüpanud CIA agent Moskva TV-s

Hiljuti esines endine CIA (Ühendriikide Luure Keskameti) agent Edward Lee Howard, kes eelmisel aastal „ära hüppas", Moskva telesaates, mis paistab sarnanevat USA „Nightline" programmile. TV kaamerate ees intervjueeris teda N. Liidu „Ted Koppel", kelle nimi on Genrich (Heinrich) Borovik.

Vastates Borovik'i küsimustele kinnitas Howard, et ta on ameerika patrioot, kes oma maad ja rahvast palavalt armastab. Kuid ta tüdines CIA ja Reagani administratsiooni militaristlikust ja sõdaõhutavast poliitikast ja otsustas seepärast „rahuarmastavasse" N. Liitu ümber asuda. „Mа ei ole kunagi teinud midagi, mis Ameerikat kahjustaks ja tema julgeolekut riskeeriks," ütles Howard.

Howard astus USA Luure Keskameti teenistusse aastal 1981 ja teda õpetati välja kaks aastat; tema ülesandeks olevat olnud USA suursaatkonna varjus Moskvas spioone värvata ja nende tööd „koordineerida". Kuid enne teele saatmist tehti talle mõningad testid ja need olevat näidanud, et ta ei ole usaldatav.

„See oli mulle väga alandav," lausus Howard TV kaamera ees. „Kompuuter kahtles minu aususes! Ma astusin ametist tagasi ja elu tundus kohe palju kergem."

Kuid CIA andmeil olevat Howardil olnud pahandusi uimastite kasutamise ja joomisega ning seetõttu olevat ta töölt lahti lastud. Föderaalne Juurdlusbüroo (FBI) olevat pärast seda tal „silma peal hoidnud".

„Nad jälgisid iga mu sammu," kaebas Howard Moskvas. „Kui nad mind lõpuks ülekuulamisele kutsusid, arvasin, et mul on aeg kaduda." Howard ütles, et tal õnnestuski USA-st välja pääseda, kasutades Luure Keskameti agendina õpitud oskusi. Ta tõi ka oma naise kaasa ja nad olid ligi aasta aega „teadmatult kadunud", enne kui nad 8. augustil sel aastal Moskvas avalikkuse ette ilmusid.

USA andmeil olevat Howard Nõukogude spioon, kes paljastati ärahüpanud KGB ohvitseri Vitali Jurtshenko kaasabil.

USA kardab uusi terrorirünnakuid

Ühendriigid kahtlustavad, et Liibüa diktaator Gadhafi valmistab ette uusi terrorirünnakuid USA vastu, teatatakse Washingtonist. Kardetakse, et Liibüa terroristid võivad rünnata USA sursaatkonda Bonnis, või sealset suursaadikut Richard Burt'i. Samal ajal peavad ameerika ja egiptuse merejõud ühiseid manöövreid Vahemeres, Liibüast ida pool.

USA ameti-isikud väidavad, et Gadhafi on oma USA õhurünnaku poolt põhjustatud letargiast üle saanud ja valmistub rünnakuks USA huvide vastu Lääne-Saksamaal. Süüria president Hafez Assad ütles, et tema toetab Liibüat ja peab igat rünnakut Liibüale võrdseks rünnakuga Süüriale.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS

SEINAST-SEINA JA LAHTISED

ERIK LOKBIK — 447-9834

Õpilased ja õpetajad aktusekõnet kuulamas.

Kui Noarootsi oli saar

Mellini Eestimaa atlasest 175 aastat

Maapinna tõusuga muutub Eesti rannajoon pidevalt ja suhteliselt kiiresti. Merest kerkivad uued laiud ja rahud, endised saared ühinevad mandriga ja moodustavad poolsaari, uusi merelahtesid, laguune ning rannajärvi. Aastast 1800 pärineval Eesti kaardil on läänerannikul saared Noarootsi, Likholm ja Ramsholm, mida mandrist eraldavad kaks väina. Nüüd on nende saarte asemel Noarootsi poolsaar.

Noarootsi omaaegne kaart pärineb krahv Ludvig August Mellini (1754—1835) Liivi- ja Eestimaa atlasest. Harjumaalt Kose kihelkonnast Tuhala mõisast pärinev Ludvig A. Mellin sai Shveitsis ja Itaalias hea hariduse, mida ta täiendas Bologna ülikoolis. Naasnult kodumaale astus ta, nagu enamik balti aadlikke, Vene sõjaväkke ja tegutses seal kartograafina. 1783 kõrvaldati Mellin sõjaväeteenistusest oma progressiivsete vaadete tõttu. Ta asus Riiga, kus teenis mitmesugustes tsiviilametites. Selle kõrval asus ta kohe koostama oma elutööks võetud Eesti- ja Liivimaa maakaarte, mis seni puudusid.

JUTU JÄRGI KOOSTATUD KAARDID

Krahv Mellinil ei olnud võimalust atlases kavatsetud alade läbireisimiseks ja mõõdistamiseks. Ta koostas suurema osa oma kaarte kirja teel kogutud andmetel ja kaartvisandite järgi, mida talle saatsid kohalikud mõisnikud ja pastorid. Selle tõttu on tema piltlikud ja väga ilusasti joonistatud kaardid geodeetiliselt ebatäpsed. Kurioosumina leidub Mellini kaardil Eestis isegi üks vulkaan. See asub Tartumaal Tudulinnas ja sattus kaardile Viru-Jaagupi pastor Rauchi vahendusel, kes Tudulinna linnusemäe kesklohuga koonikut pidas kustunud tulemäeks.

Mellin väitis, et tema atlas on mõeldud August Wilhelm Hupeli koguteose „Topograafiliste teadete" („Topographische Nachrichten" 1774—1782) täienduseks. Kaartide topograafiline külg oli aga nõrk. Kaartidel ei leidu maapinna kontuure, vaid ainult administratiivpiirid. Kuna Mellini atlas oli esimene omalaadne Eesti- ja Liivimaa kohta, siis oli selle osatähtsus märkimisväärne. Atlases leiduvad vead virgutasid omakorda järgmise ja parema koostamisele.

TSAARI HIRM PANI ATLASE SEISMA

Mellin sai oma atlase valmis 1798. aastaks ja selle aastaarvuga trükiti ka atlase tiitelleht. Atlas sai aga ootamatu tagasilöögi osaliseks — reaktsionäärne ja kõiki välismaalasi kahtlustav vene tsaar Paul I keelustas atlase ilmumise ja ähvardas Mellinit kaartide koostamise eest koguni sõjakohtu alla anda. Ta pääses sellest ainult Liivimaa kuberneri agara eestkostmise tõttu.

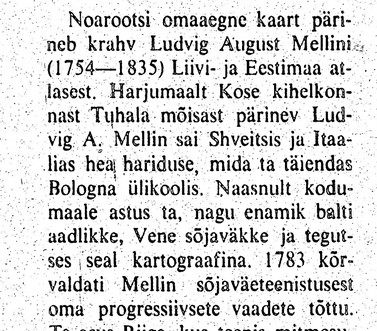

Ludwig August Mellin (1754—1835).

Joon. 3. Loode-Eesti L. A. Mellini atlases.

Paul I omakorda oli hea eelkäija paljudele hilisematele Venemaa valitsejatele, kelle umbusk on takistanud maa arenemist. Isegi praegu leidub Nõukogude Liidu kaartidel teadlikult tehtud vigu ja kaartide väljaandmine (Eestimaa koolikaardid kaasa-arvatud) nõuab Moskva lõplikku heakskiitu.

Paul I hukati aadli vandenõulaste poolt troonipärija Aleksander I teadmisel märtsis 1801. Võttis aega, enne kui Mellin sai oma tööd jatkata ja tema atlas ilmus alles 1810. Selle koostamine oli kestnud seega 27—28 aastat. Mellini atlas sisaldab Eesti- ja Liivimaa üldkaardi ja 14 maakonnakaarti, neist 10 Eestimaa kohta.

TAANI KIPPARI EKSITUS

Mellin respekteeris oma atlases saksa kohanimede kõrval ka kohalikke nimesid. Nii on palju kohanimesid eesti- ja lätikeelsed. Noarootsi kaardil esinevad rootsikeelsed nimed, mis kaardi lääneserval muutuvad eesti asustuse tõttu eestikeelseteks. Seal on Salajõgi, Oru, Räägu, Saunja, Vedra, Sutlepa j.t. kuigi kirjutatud balti-saksa kangekeelses transkriptsioonis. Kohalike nimede kasutamisega näitab Mellin teatud respekti maa pärisrahvastele.

Praegused jäänukjärved, mis märgivad endise poolsaart mandrist eraldava väina asukohta, kannavad Sutlepa „silmade" nimetust. Mellini järgi oli sama nimi käibel juba 200 aasta eest. Mõlemad väinad kannavad nime „Silmen" ja on kaardil mõlemast otsas märgitud mitte-läbisõidetavaks.

Kas ja kui palju Mellini atlast kasutati teiste kaartide koostamise aluseks, selle kohta puuduvad andmed. Fakt on aga see, et veel 1930. aastal ajas üks taani sumplaeva vana kippar oma aluse kinni Riguldi rannas ja näitas kohalikele appi tulnud meestele igivana merekaarti, millele oli märgitud läbisõit kunagise Noarootsi saare ja mandri vahelt Haapsalu lahte. Mõned sajad veel ja Muhumaast saab üks Saaremaa poolsaar, kuhu Virtsust võib sõita jalgrattaga. Haapsalu lahest saab järv nagu on Suurlaht Kuressaare külje all.

J. Herjapea

Toronto Central haigla juhatusel on hea meel teatada, et alates 1. sept. 1986 on

Dr. ANDRUS J. VOITK MD, MSc, FRCSC

rakendatud Central haigla juurde kirurgia osakonna juhatajana.

Central haigla eriliseks eesmärgiks on teenida sisserännanud vähemusrahvusi nende oma keeles, pakkudes neile kõrgetasemelist arstiteaduslikku abi tänapäevaste ravivahendite kaudu.

Dr. Voitki kabinet asub Central kliinikus Sherbourne ja Gerrardi tänava nurgal, tel. 964-4000.

Tema jutule pääsete oma arsti soovitusel, kes ka kokkuleppe aja suhtes korraldada võib.

Barry Lowes
Central haigla nõukogu president
Dr. Paul Rekai
Central haigla juhataja

TEADAANNE

„VABA EESTLASE" kalendri koostamisel on igal aastal olnud suuri raskusi seltskondlikkude organisatsioonide, noorte organisatsioonide, koolide, kirikute jne. aadressidega, mis sageli muutuvad ja kalendrisse satuvad valed aadressid. Selle väärnähte kõrvaldamiseks paluvad kalendri koostajad kõigil nendel eesti institutsioonidel, kes soovivad oma aadresse „VABA EESTLASE" TÄHTRAAMATUS avaldada, saata need „Vaba Eestlase" toimetusele aadressil: Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3. Aadressid palutakse saata hiljemalt 31. OKTOOBRIKS. „Vaba Eestlane" ei vastuta iganenud aadresside osas.

Lääneranniku Eesti Päevadest Vancouveris

Päevadega kaasub ka Metsaülikool

Suvepuhkused on nüüd möödas ja Vancouveri eestlased jätkavad uue hooga ettevalmistusi Lääneranniku Eesti Päevadele (LEP), mis leiavad aset tuleval suvel 1.—5. juulini.

Kuid ka suve jooksul on rattad käigus olnud. Selle tulemusena on nüüd selgunud, et vahetult enne LEP-i ametlikku algust, s.o. 30. juunil kell 8 õhtul toimub Vancouveris sümfooniakontsert eesti helitöödest. Kontserdi annab Vancouveri Sümfooniaorkester 83-liikmelises koosseisus maestro Taavo Virkhausi juhatusel 2800-istmelises Orpheumi saalis. Dr. Virkhaus viibis hiljuti Vancouveris läbirääkimistel sümfooniaorkestri ja LEP-i juhtivate jõududega. Kavas on Pärt, Tobias ja Tubin. Peale selle veel Beethoven, et kohalikule kanada muusikapublikule kontserti meelepärasemaks muuta. On ju kontsert eestkätt mõeldud eesti muusika tutvustamiseks mitte-eestlastele.

Tiiu Haamer — doktorikraadiga klaveriosakonna juhataja Alberta ülikooli juures — esitab Beethoveni klaverikontserdi. Teiseks solistiks on meie tuntud sopran Epp Karike Jürima-Sonin. Ta laulab Tobiase ballaadi „Ilmaneitsike" orkestri saatel. Kontsert viiakse läbi Vancouveris asuva Eesti Kultuuriühing Kanadas patronaazhi all, millega saavutatakse tulumaksuvaba staatus kontserdi finantseerimisel.

Päev pärast sümfooniakontserti, s.o. 1. juuli õhtul, on „Hotel Vancouveris" Lääneranniku Eesti Päevade avamine. Avamisel kõneleb Eesti Vabariigi aukonsul adv. Jaak Treiman Los Angelesest.

Südalinnas asuv „Hotel Vancouver" (sõna „Hotel" kuulub hotelli nime sisse) ongi LEP peakorteriks. Kuuludes vanemate soliidsete hotellide liiki, on ta üks Vancouveri tuntud tähiseid. Tubade hinnad on $100 üksikisikult, $110 kahelt, $120 kolmelt, jne.

Toad on avarad. Rõõmsa üllatusena lapsed perekonnas on tasuta vaatamata vanusele! Need hinnad on mõõdukad, kuna nad on LEP poolt välja kaubeldud hulgiüürimise alusel. Seetõttu on võimalik, et tubade hinnad ümbruse odavamates hotellides polegi soodsamad. Praegu käimas oleva Expo '86 tõttu on olukord ebastabiilne ja täpsem informatsioon alternatiivsete majutusvõimaluste kohta järgneb hiljem.

LEP laulupeo juhtideks on Thomas Kirves ja Eugen Ruus. Noodid on kooridele välja saadetud, et saaks sügisel alata harjutustega.

Rahvapidu peetakse suusakuurordis Grouse Mountain'il. Sinna on Hotel Vancouverist 15 minutit auto- või bussisõitu. Mäkke viivad 100 inimest mahutavad gondlid, mis teevad sõidu mõne minutiga. Mäelt avaneb suurepärane vaade sügaval all laiuvale Vancouveri linnale, kaugele Ameerikasse ning üle mere Vancouveri saarele. See ainulaadne vaade üksi tasub rahvapeole mineku!

Vahetult enne LEP-i toimub Vancouveri Eesti Seltsile kuuluval 65-aakrilisel Mäeotsal Metsaülikool Läänekaldal (MÜLK). Selle korraldab eelpoolmainitud Eesti Kultuuriühing Kanadas. Lektoritena on oodata Ilse Lehistet, Juhan Simonsoni, Taavo Virkhausi, Mare Taagepera j.t. Osavõtt MÜLK-ist võib kujuneda üpris odavaks, sest oma magamiskotiga leiab ulualust Mäeotsa peahoones.

Nii et märkige juba nüüd ülesse:

27.—30. juuni — Metsaülikool Mäeotsal.

30. juunil — Eesti Sümfooniakontsert Vancouveris.

1.—5. juulil — Lääneranniku Eesti Päevad Vancouveris.

Kuna Vancouveril on vihmase ilma kuulsus, siis Idakalda rahva rahustamiseks võiks märkida, et ilmastik pidustuste kestel peaks olema igati soodne. Nende ridade kirjutamisel on Vancouver olnud 54 päeva järjest ilma vihmata — päike paistab iga päev!

A. H., Vancouver

Uued poliitvangi

Eesti Vangistatud Vab kus on saanud teateid järg okupeeritud Eestis.

Peet Laadi, Andrus Mihailovi ja Jüri Pelju, kõik kolm sündinud 1968 ja Sindi kutsekooli nr. 7 õpilased, vastane protsess toimus 4. novembril 1983 Pärnu linna rahvakohtus. Kohtu eesistujaks oli Vello Lahtvee, süüdistajana esines Villem Lillerand ja koolinoori kaitsesid advokaadid Ants Välli (Laadi), Boris Levin (Mihailov) ja Roosmaa (Pelju). Koolinoori süüdistati 24. augustil 1983 Pärnu linnas asuval Alevi kalmistul vene sõjaväelaste kalmudel hauasammaste ümbertõukamises. Kohus mõistis Eesti NSV kriminaalkoodeksi §195-2 järgi „kuritahtliku huligaansuse" eest Peet Laadile ja Andrus Mihailovile 3½ a. ning Jüri Peljule 4 a. sunnitööd tugevdatud režhiimiga kasvatusliku töö koloonias. Peet Laadi kannab „karistust" Vasalemma lähedal asuvas Rummu sunnitöölaagris. Andrus Mihailov ja Jüri Pelju viidi „karistust" kandma Moskvast lõuna pool asuvasse Bryanski sunnitöölaagrisse.

Urmas Oras, sündinud 1966 Võrus. Arvatavasti kooliõpilane. Tema „süüasi" oli 7. mail 1984 arutusel Eesti NSV ülemkohtus. Kohtuniku kohal oli ülemkohtu liige Mart Lõiv, kaitsjana esines advokaat Rein Raamets. Urmas Orast süüdistati Eesti NSV kriminaalkoodeksi §194-2 järgi „riigilipu teotamises", st. selles, et ta 11. veebruaril 1984. rebis Võru linnas, Kingissepa tänaval asuvalt hoonelt nõukogude punalipu ja murdis pooleks lipuvarda. Ülemkohus mõistis Urmas Orasele „teo" eest 4 a. sunnitööd üldrezhiimiga parandusliku töö koloonias. Ta kannab oma „karistust" Tallinna vangilaagris.

Tiit Pädam, sündinud 1958. Õppinud arhitektuuri Tallinnas ENSV Riikliku Kunstiinstituudi arhitektuuriosakonnas. Heidet detsembris 1980 viimaselt kursuselt välja „üliõpilasele ebaväärika käitumise" pärast, st. seepärast, et ta Eesti Kiriku noorte esindajana võttis osa 13.—17. septembril 1980 Tallinnas toimunud Euroopa Luterliku Kiriku konverentsist. Kui ta kursuse kaaslased pöördusid Instituudi arhitektuuriosakonna dekaani poole palvega, et Tiit Pädami lubataks kursus lõpetada, vastas dekaan, et see ei sõltu temast vaid et väljaheitmise korraldu oli tulnud KGB-st. Tiit Pädam töötas enne arreteerimist kodumaise EELK Konsistooriumi ametnikuna, kuuludes ühtlas Konsistooriumi ajakirja toimetusse. Ta on Tallinna Pühavaimu koguduse liige. Tiit Pädam arreteeriti KGB poolt Tallinnas augustis 1985 süüdistatuna „valuutaga hangeldamises". Ta oleva nimelt püüdnud välisvaluuta eest osta magnetofoni (helisalvestajat) Tallinnas välisturistidelt määratud kaupluses. Tõeline arreteerimise põhjus on aga tema ülimalt aktiivne usuline tegevus. Tiit Pädamit ähvardab Eesti NSV kriminaalkoodeksi §86 järgi „valuutaoperatsioonide eeskijade rikkumise" eest kuni 8 sunnitööd ja lisaks veel 5 sundasumist. Tiit Pädam on eeluurimiseks paigutatud Tallinna keskvanglasse.

Robert Vaitmaa, sündinud 1 jaanuaril 1959 Kuressaares, Saaremaal. Insener-mehaanik. Abielus. Abikaasa Külli Vaitma neiuna Tõnisson, sündinud 1

NNE

koostamisel on
seltskondlikkude
satsioonide, kooli-
nis sageli muutu-
d aadressid. Selle
ud kalendri koos-
ioonidel, kes soo-
STLASE" TÄHT-
heed „Vaba Eest-
a Eestlane, 1955
2M3. Aadressid
OKTOOBRIKS.
nenud aadresside

äevadest

ilikool

s ja Vancouveri eest-
nistusi Lääneranniku
d aset tuleval suvel

t, et tubade hinnad ümb-
avamates hotellides pole-
dsamad. Praegu käimas
xpo '86 tõttu on olukord
ilne ja täpsem informat-
lternatiivsete majutusvõi-
kohta järgneb hiljem.

laulupeo juhtideks on
as Kirves ja Eugen
Noodid on kooridele
saadetud, et saaks sügi-
ata harjutustega.

apidu peetakse suusa-
is Grouse Mountain'il.
n Hotel Vancouverist 15
auto- või bussisõitu.
viivad 100 inimest mahu-
ondlid, mis teevad sõidu
minutiga. Mäelt avaneb
rane vaade sügaval all
Vancouveri linnale, kau-
eerikasse ning üle mere
veri saarele. See ainu-
vaade üksi tasub rahva-
ineku!
tult enne LEP-i toimub
veri Eesti Seltsile kuulu-
aakrilisel Mäeotsal Met-
l Läänekaldal (MÜLK).
orraldab eelpoolmainitud
Kultuuriühing Kanadas.
ena on oodata Ilse Le-
uhan Simonsoni, Taavo
si, Mare Taagepera j.t.
MÜLK-ist võib kujune-
s odavaks, sest oma ma-
tiga leiab ulualust Mäe-
hoones.

märkige juba nüüd üles:

-30. juuni — Metsaüli-
äeotsal.

juunil — Eesti Sümfoo-
sert Vancouveris.

5. juulil — Lääneranniku
äevad Vancouveris.

Vancouveril on vihmase
uulsus, siis Idakalda rah-
stamiseks võiks märkida,
astik pidustuste kestel
lema igati soodne. Nende
kirjutamisel on Vancou-
ud 54 päeva järjest ilma
— päike paistab iga

A. H., Vancouver

Uued poliitvangid

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskus on saanud teateid järgmistest uutest poliitvangidest okupeeritud Eestis.

Peet Laadi, Andrus Mihailovi ja Jüri Pelju, kõik kolm sündinud 1968 ja Sindi kutsekooli nr. 7 õpilased, vastane protsess toimus 4. novembril 1983 Pärnu linna rahvakohtus. Kohtu eesistujaks oli Vello Lahtvee, süüdistajana esines Villem Lillerand ja koolinoori kaitsesid advokaadid Ants Välli (Laadi), Boris Levin (Mihailov) ja Roosmaa (Pelju). Koolinoori süüdistati 24. augustil 1983 Pärnu linnas asuval Alevi kalmistul vene sõjaväelaste kalmudel hauasammaste ümbertõukamises. Kohus mõistis Eesti NSV kriminaalkoodeksi §195-2 järgi „kuritahtliku huligaansuse" eest Peet Laadile ja Andrus Mihailovile 3½ a. ning Jüri Peljule 4 a. sunnitööd tugevdatud režiimiga kasvatusliku töö kolooniias. Peet Laadi kannab „karistust" Vasalemma lähedal asuvas Rummu sunnitöölaagris. Andrus Mihailov ja Jüri Pelju viidi „karistust" kandma Moskvast lõuna pool asuvasse Bryanski sunnitöölaagrisse.

Urmas Oras, sündinud 1966 Võrus. Arvatavasti kooliõpilane. Tema „süüasi" oli 7. mail 1984 arutusel Eesti NSV ülemkohtus. Kohtuniku kohal oli ülemkohtu liige Mart Lõiv, kaitsjana esines advokaat Rein Raamets. Urmas Orast süüdistati Eesti NSV kriminaalkoodeksi §194-2 järgi „riigilipu teotamises", st. selles, et ta 11. veebruaril 1984. rebis Võru linnas, Kingissepa tänaval asuvalt hoonelt nõukogude punalipu ja murdis pooleks lipuvarda. Ülemkohus mõistis Urmas Orasele „teo" eest 4 a. sunnitööd üldrezhiimiga parandusliku töö kolooniias. Ta kannab oma „karistust" Tallinna vangilaagris.

Tiit Pädam, sündinud 1958. Õppinud arhitektuuri Tallinnas ENSV Riikliku Kunstiinstituudi arhitektuuriosakonnas. Heideti detsembris 1980 viimaselt kursuselt välja „üliõpilasele ebaväärika käitumise" pärast, st. seepärast, et ta Eesti Kiriku noorte esindajana võttis osa 13.—17. septembril 1980 Tallinnas toimunud Euroopa Luterliku Kiriku konverentsist. Kui ta kursusekaaslased pöördusid Instituudi arhitektuuriosakonna dekaani poole palvega, et Tiit Pädamil lubataks kursus lõpetada, vastas dekaan, et see ei sõltu temast, vaid et väljaheitmise korraldus oli tulnud KGB-st. Tiit Pädam töötas enne arreteerimist kodumaise EELK Konsistooriumi ametnikuna, kuuludes ühtlasi Konsistooriumi ajakirja toimetusse. Ta on Tallinna Pühavaimu koguduse liige. Tiit Pädam arreteeriti KGB poolt Tallinnas augustis 1985 süüdistatuna „valuutaga hangeldamises". Ta olevat nimelt püüdnud välisvaluuta eest osta magnetofoni (helisalvestajat) Tallinnas välisturistidelele määratud kaupluses. Tõeline arreteerimise põhjus on aga tema ülimalt aktiivne usuline tegevus. Tiit Pädamit ähvardab Eesti NSV kriminaalkoodeksi §86 järgi „valuutaoperatsioonide eeskirjade rikkumise" eest kuni 8 a. sunnitööd ja lisaks veel 5 a. sundasumist. Tiit Pädam on eeluurimiseks paigutatud Tallinna keskvanglasse.

Robert Vaitmaa, sündinud 19. jaanuaril 1959 Kuressaares, Saaremaal. Insener-mehaanik. Abiclus. Abikaasa Külli Vaitmaa, nciuna Tõnisson, sündinud 13. veebruaril 1962 Väike-Maarjas, Virumaal. Perekonnal on poeg Ragnar, sündinud 21. juulil 1983. Robert Vaitmaa töötas viimati Harjumaal asuvas Kehra sovhoosis mehaanikuna. Robert Vaitmaa sattus rahvuslasena ja aktiivse inimõiguslasena KGB küüsi juba 1982. Teda kuulati korduvalt üle ja ta Tallinna lähedal, Raasikul asuv kodu otsiti läbi. KGB tundis erilist huvi ta vastu suguluse tõttu vabadusvõitleja Tiit Madissoniga ja sidemete pärast Eestit külastavate välismaalastega. Kuna Vaitmaa vastane „süüdistusmaterjal" ei olnud piisav vahistamiseks, siis provotseeriti KGB poolt Tapa jaamas „vastuhakkamine" miilitsale. Rakvere rajooni rahvakohtus 19. juulil 1985 toimunud protsessil mõisteti okupatsioonivõimu poolt Robert Vaitmaale Eesti NSV kriminaalkoodeksi §182-1 järgi „miilitsatöötajale vastuhakkamise" eest 3 a. üldrezhiimiga sunnitööd. Robert Vaitmaa kannab oma „karistust" Tallinna vangilaagris. Kodu-Eestist saadud teateil sai ta septembri alguses laagri valvuritelt toorelt peksta, mistõttu teda viidi Tallinna keskvangla haiglasse ravile.

Enn Veerpalu, sündinud 1961 Läänemaal. Tööline. Asus enne arreteerimist Märjamaal. Enn Veerpalu tabati nõukogude piirivalve poolt 8. märtsil 1985 merejääl Eesti põhjaranniku läheduses. Ta paigutati eeluurimiseks Tallinna keskvanglasse. Teda süüdistatakse Eesti NSV kriminaalkoodeksi §81 järgi „loata N. Liidust välismaale lahkumise katse" eest, mis võib tähendada kuni kolmeaastast sunnitööd.

Tauno Kotkas (sünd. 1965, tööline) ja **Vambola Kõiv** (sünd. 1951, kelner), mõlemad pärit Haapsalust, arreteeriti suvel 1985 Batumis, Lõuna-Venemaal, põgenemiskatsel Türgisse. Kuigi teated kohtuprotsessist puuduvad, võib arvata, et neid on „karistatud" Eesti NSV kriminaalkoodeksi §81 järgi „loata piiri ületamise katse" eest vähemalt 1½ a. üldrezhiimilise sunnitööga. Tauno Kotka ja Vambola Kõivu praegune asukoht on teadmata.

Rein Laur (sünd. 1968, Pärnu Kutsekeskkooli Nr. 13 õpilane) ja **Andrus Miller** (sünd. 1968, Sindi Keskkooli õpilane) arreteeriti oktoobri lõpus 1985, kuna nad rebisid 19. oktoobril 1985 Pärnu rajooni Tori külanõukogu hoonelt maha nõukogude punalipu, visates selle jõkke. Kuigi teated kohtuprotsessist puuduvad, võib arvata, et neid on „karistatud" Eesti NSV kriminaalkoodeksi §195-2 järgi „kuritahtliku huligaansuse" eest vähemalt 1½ a. üldrezhiimilise sunnitööga. Rein Lauri ja Andrus Milleri praegune asukoht on teadmata.

Olga Metsniin-Kiseleva (sünd. 1948, filoloog, abielus eestlase Rein Metsniiniga, kahe lapse ema, juhtivalt tegev Hare Krishna liikumises) arreteeriti 30. augustil 1983 Räpinas ja mõisteti 2. veebruaril 1984 Moskva rajoonikohtu poolt Vene SFSR kriminaalkoodeksi §227-1 järgi „illegaalse usulise grupi organiseerimise ja juhtimise ning usulise kirjanduse tõlkimise" eest 4 a. üldrezhiimilisele sunnitööle. Tema kolmas laps, kes sündis vanglas 27. veebruaril 1984, suri alatoitluse tagajärjel sunnitöölaagri laste osakonnas 9. jaanuaril 1985. Olga Metsniin viidi 2. jaanuaril 1986 Mozhaiski sunnitöölaagrist Moskvasse, kus paigutati sunniviisilisele tööle, nn. „keemiasse".

Balti ja Soome esindajaid kongressil. Vasakult: Eesti Rahvusnõukogu esimees Mihkel Mathiesen, P. Taavitsainen Helsingist, Soome noorte esindaja P. Törni, WACL Soome osakonna esimees Heino Rantala, liige Heikki Eskelinen, ees Läti esindaja Margaret Ausala Londonist.

Gordievski:

N. Liit ootas USA rünnakut 1981. aastal

WASHINGTON — Läände ületulnud inglise topeltagendi andmeil asetas Moskva 1981. aastal KGB Londoni osakonna häireolukorda, olles veendunud, et USA kavatseb rünnata N. Liitu.

Pärast töötamist inglise topeltagendina KGB's tosin aastat tuli Igor Gordievski üle läände möödunud aasta septembris. Hästiinformeeritud allikate andmeil olevat ta tema ülekuulamisel väitnud, et kõigile KGB agentidele Inglismaal anti korraldus koguda kõiki võimalikke andmeid kavatsetava USA rünnaku kohta.

KGB peakorter Moskvas ei andnud mingeid lähemaid seletusi oma agentidele kuidas, kus ja kui laialiulatuslik oli oodatud rünnak.

Põhiline sõnum oli, et USA rünnab N. Liitu ja see ei olnud mingi bürokraatlik segadus või viga, vaid selge korraldus, antud tolleaegse KGB ülemuse Andropovi poolt,

mis jäi jõusse kuni 1983-nda aasta lõpuni, mil see tühistati ilma igasuguse seletuseta. Ajavahemikus 1981—83 KGB jälgis erilise hoolega kõiki lääneriikide diplomaatide liikumisi, konverentse — isegi Londoni linna kodanikelt vere kogumise aktsiooni kohta saadeti Moskvasse andmed.

Gordievski, KGB agent 1962. aastast, värvati inglaste poolt topeltagendiks 1972. aastal, kui ta töötas Kopenhaagenis. Ta määrati Londonisse 1982. aastal ja sai sealse KGB osakonna ülemaks 1985. aasta juunis. Ta sooritas oma sensatsioonilise põgenemise möödunud suvel, pärast kui ta oli saanud käsu Moskvasse tagasipöördumiseks, ilmse kahtlusalusena. Mäletatavasti saatis Inglismaa peatselt pärast seda välja 31 nõukogude diplomaati

Gordievskilt saadud andmete põhjal.

Gordievskilt saadud informatsioonile omistatakse palju enam kaalu Londonis kui Washingtonis. Paljud Washingtoni ametnikud väidavad,

et „sõjahirm" 1982—83-ndal aastal oli sihilikult tekitatud propagandalise eesmärgiga.

Ameerika liitlased on siiski eriarvamisel väites, et N. Liidu kartus võimaliku sõja pärast oli konkreetne, mis olevat väljendunud mitmes ametlikus sõnavõtus juhtivate isikute poolt.

Näiteks 7. novembril 1983 poliitbüroo liige, Leningradi parteisekretär Gregori Romanov, kes muuseas oli Gorbatshovi rivaaliks, ütles oma Kremlis peetud kõnes, et välispoliitiline olukord olevat ääretult tõsine. Möödunud N. Liidu kommunistliku Partei kongressil ütles Gorbatshov, et kunagi varem pärast II maailmasõda pole maailm olnud nii plahvatuslikus olukorras kui kaheksakümnendate aastate esimesel poolel.

Üks lääne ekspertidest arvas, et N. Liit ootas Reaganilt Nixoni. Fordi ja Carteri aegu tekkinud N. Liidu tõelise suurvõimuna aktsepteerimise jätkamist ja oli alarmeeritud,

kui Washingtonis hakkasid puhuma jäised tuuled koos ähvardavate deklaratsioonidega.

N. Liidu „häireolukord" saavutas kõrgpunkti 1983. aastal, ent 1984. aastal paanika vaibus, kui Reagani maailmaruumi kaitsevõõndi komplitseeritus tuli ilmsiks koos tema sõbralikuma suhtumisega USA—N. Liidu vahekordadesse.

EESTI ALUMIINIUM KOMPANII

Nüüd saadaval uued EUROOPA STIILIS

THERMO-AKNAD

kolmes värvis 2- ja 3-kordse klaasiga.

Tasuta hindamine. Helistage: töökoja tel. 832-2238
kodus 769-0932

OSSO Investments Inc.
10335 Keele Str., Maple, Ontario L0J 1E0

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535

DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI

RUDY SCHNEIDER

SPORT

Udo Robi võitis karikavõistluse

Seedrioru Laskurklubi igaaastane traditsiooniline karikavõistlus viidi läbi 27. septembril, Seedrioru laskerajal. Vaatamata eesti laskespordi vähjakäigule võõrsil, toimus see siiski seekord rõõmustaval kombel erakordselt elava osavõtuga — kui arvesse võtta eelnenud aastaid.

Ilmataat aga ei teinud täpsusküttidele mingit soodustust, seega kujunes võistlus igati vesiseks — ka lasketagajärgede poolest. Vilu ja vihmaga pooleks tuul puhus otse laskemajja sisse, mis võtis ära isu parema silma „punnimiseks", samuti oli märklehtede vahetamine omaette trikk, sest laskerada oli 25 meetri pikkuselt vee all, mis on viimaste suurte vihmasadude tulemus. Kõigele vaatamata viidi ettekavatsetud võistlus kavakohaselt läbi. Lasti nii v.kl. vaba- kui ka spordipüssi, 3 x 20 lasku kolmest asendist kokku. Tehnilised tulemused — kolm esimest, kummagist relvast — kujunesid järgmisteks:

Vabapüss:

1. Udo Robi, lamades 187, püsti 142, Põlv, 152, kokku 481 silma. 2. Robert Saar 185 — 136 — 159, kokku 480. 3. Arnold Pakker 181 — 130 — 167 kokku 478; Edgar Tiilen 183 — 151 — 167, kokku 501 (väljaspool võistlust).

Spordipüss:

1. Ilmar Sambla 186 — 189 — 183, kokku 558. 2. Evald Gering 192 — 172 — 185, kokku 549. 3. Karl Tera 177 — 76 — 143, kokku 396 (noorlaskur).

Pärast võistlust koguneti laskurklubi esimehe Carl Rajametsa koju, kus kuuma kohvi ja muu hea-parema juures veedeti vestluses mitu tundi. Peeti „sõjaplaani" järgmise võistluse jaoks, mis toimub 18. oktoobril, s.a. soomlastega, nende kodurajal — Udoras. Klubi esimeheks jäi edasi Carl Rajamets ja kirjatoimetajaks Edgar Tiilen.

E. T.

Heldur Kuusik kaitses esiküti tiitlit

T.E.Õ.J.K. korraldusel toimus 23. augustil 1986. a. laskevõistlus haavlipüssist. Esikohale tuli Heldur Kuusik, kaitstes seega Eesti Plastiku-tööstuse „Scepter'i" poolt väljapandud rändkarikat 1986. aastal. Teisele kohale tuli Eric Püss ja kolmandaks Ilmar Sambla, järgnesid Edgar Püss, Henry Sõrmus ja Helmuth Riko.

Balti meeskondade vaheline traditsiooniline laskevõistlus haavlipüssist toimus 13. sept. Läti Jahi-Seltsi korraldusel Mount Albertis. Seekordsel võistlusel oli lasketase üldiselt madal, mida võis ka osaliselt põhjustada kõva tuul. Esikohale tuli Leedu meeskond, ainult kahe punktilise edumaaga. Teisele kohale tuli Läti ja kolmandaks Eesti.

Eesti meeskonnas võtsid võistlusest osa: Heldur Kuusik, Ilmar Sambla, Albert Lukk, Jüri Merelaid, Peeter Milliste ja meeskonna kapten Edward Saar.

Igale rahvusmeeskonnale oli välja pandud kolm auhinda. Eesti meeskonnast võitsid: Heldur Kuusik kuld, Ilmar Sambla hõbe ja Albert Lukk pronksmedali.

Lippude heiskamisel esines ka meie klubi president Enno Vaher. Klubi juhatus tänab kõiki, kes aitasid kaasa, et meie olime võimelised Eesti rahvus-värvide all väärikalt esinema.

Juhatus

Laskevõistlus toimus lamades käelt 22-kal. spordipüssis. Võitjaks tuli Ilmar Jõgi 81 punktiga sajast, teiseks jäi Georg Orgusaar, 80 punkti, kolmandaks I. Väli 78, neljandaks I. Värk 77 punkti. Väljaspool võistlust lasksid kaasa registreeritud laskurid Arvi Tinits (93 punkti) ja Ilmar Sambla (92 punkti).

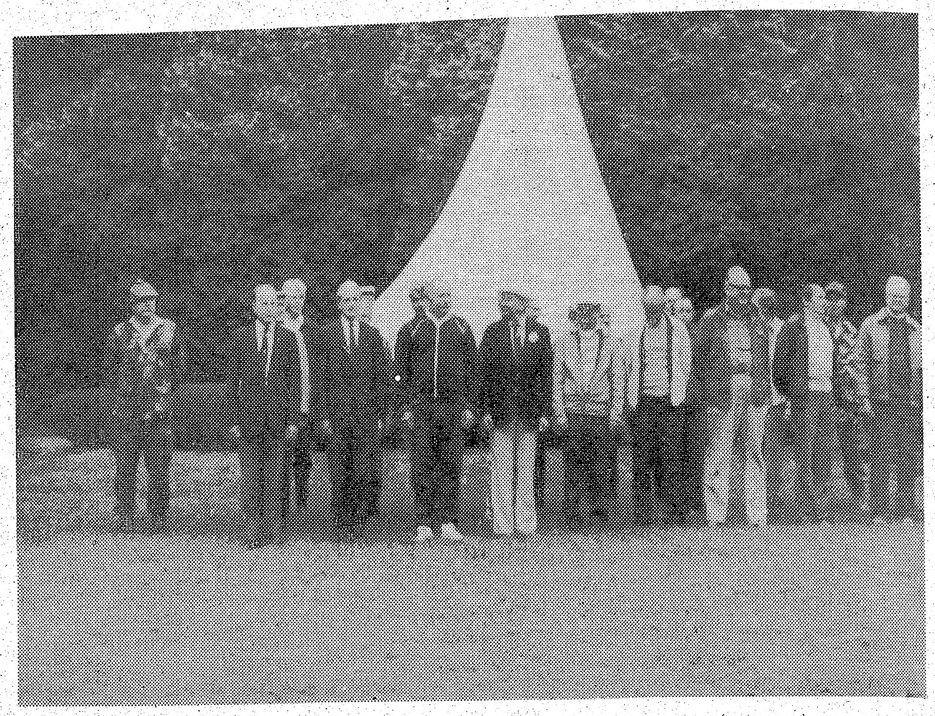

Lennuväepoiste Klubi laskuriterivi Seedriorul, laupäeval, 20. septembril, langenute mälestussamba ees. Vasakult esireas: Laskevõistluste juhataja A. Tinits, Klubi esimees Kalju Jõgi, klubiliikmed Jaak Iir, Mati Jaago, Toivo Kõhelik, I. Värk, Evald Oder, Raul Soobik, Ülo Pikkov, Heldur (Karva) Põdersoo. Tagaridades paistavad Heino Kannel (üle Kalju Jõgi õla), Ilmar Jõgi (üle Mati Jaago õla), Georg Orgusaar (üle Toivo Kõheliku õla), Erik Purje (üle Evald Oder'i õla), Ilmar Sambla (üle Ülo Pikkovi õla).

Kinkige sünnipäevaks „VABA EESTLANE"

Raisa Kõvamees

KOLM LUGU MUHUMAALT

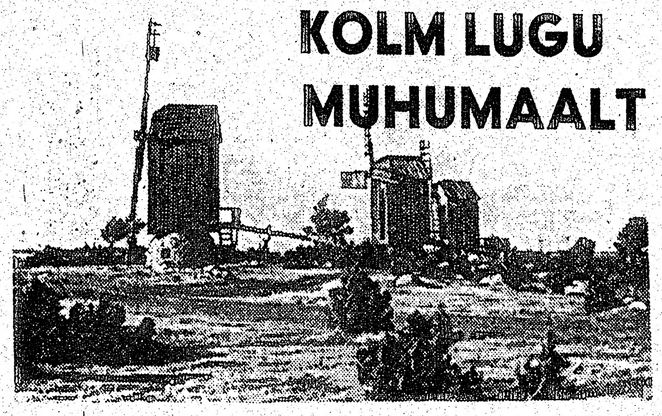

3.

Tolle inetu, haralise hännaga putuka võis ainult tohter kõrvast jälle lagedale tuua. Kuid kus oli tohter? Või kus oli raha, mis ta oma töö eest nõudis?

Kärbseseent ei tohtinud puudutada kuigi selle ilu noppimisele ahvatles. Nagu uhke saksapreili istus ta oma kauni punasevalge täpilise kübaraga põõsa all. Hüütavat nime kandis seen kuid õigusega. Kahjulikkude majaputukate hävitamiseks sisaldas ta liha tõhusat mürki.

Vahest harva viis meie rännutee ka Kikku. Harva sellepärast, et see metsavahi heinamaana oli keelatud tsoon. Muistsel ajal asunud seal rikka Kiku Jaagu talu. Kui peremees õhtul õue rasked raudväravad sulgenud ja hiigla võtme lukuaugus ringi keeranud kuuldud seda kogu saarel. Rahvajutu järele matnud Jaak oma kulla ning hõbeda kaevu. Viimase ase oli veel selgesti näha ja külastades Kikku me seisatasime ka kaevulohu ääre1, püüdes maetud vara saatust lahti mõistatada. On see veel alles või ei, arutasime. Kui tuleks ühel ööl ja kaevaks, teine teinud kaevamisega katset. Selle põhjuseks ei võinud olla muud kui usu nõrkus töö tasuvusse.

Mets elas aastaringi, elas päeval ja ka öösel. Kui teised linnud ilusal suveõhtu videvikul pead tiibade alla peitsid, et puhata, alustas ööbik, laulu hääle helinais igatsus ja hõise, kaebus ning nutt. Öökull ärkas padrikus ja ajas oma ümmargused silmad pärani, ta võigas rööge: „Uh-huu, võtan suu elu-uu, uh-huu!", täitis hilisel ajal kogemata metsa sattunu surmahirmuga. Hirved tõttasid allikale jooma, pikkõrv, kes pealelõuna pehmes samblasängis unelenud, jooksis ristikheina põllule, reinuvader hiilis kanu varitsedes majade ümber, siilionu astus õuele piima lakkuma. Ka mutiisand ilmus oma maa-alusest käigust välja, nahkhiired, sitikad ning sääsed virgusid lendu, mullas idanenud seemnel sai aeg täis ja ta pistis oma õrna idu maakamara alt pinnale.

Sügise lähenedes algas metsa värvidemäng. Kui okaspuude tumedal põhjal lehtpuud juba kirendasid kollastes, punastes ning pruunides toonides varustasid sulgis suvekülalised endid reisupassidega. Nende hoole ning armastusega ehitet majakesed kiviaia aukudes, põõsais ning okstel jäid tühjaks, eesmetsas ei kõlksunud enam lehma kaelas kell ega kajanud õhtutel karja kokku otsivate naiste heledad hääled. Kuid kõigest hoolimata polnud sügisene mets kõle ega igav. Jalutades tuttaval sihiteel me kuulasime kuidas tuul puudega ajas juttu. Männid noogutasid üksteisele, neil olid tarkade meeste näod. Juhtus, et kaselatv taamal äkki loojeneva päikese kiirtest lõi põlema, et järsk tuuleiil maha varisenud lehekuhja sülle haaras ja selle siis vallatusehoos kõrgele õhku paiskas, kus need hõljusid ning liuglesid nagu kari värvilisi liblikaid. Veel kandis kibuspuu marju, veel punas mõni pohl.

☆

Kui teab-kust meredelt lahti pääsenud tormi nähtamatud käed asusid kägistama puid, tõusis metsas elu-surma võitlus. Seal mühises ja raksus, kisendas, vingus ja vilistas, oigas, ohkas, ägas, käebas ning nuttis. Sõjad rahvaste vahel nõuavad ohvreid ja ohvreid nõudis ka tormisõda metsas. Mändide rasked sagarikud rappusid vihaselt, oksi murdus ja langes ragisedes alla, mõnigi sinikõrgusse pürginud kuusk kaotas vastupanuheitluses oma ladvateraviku. Üksikuilt laanehiiglasilt oli taplus nõudnud elu. Need lamasid terves pikkuses maapinnal mullast välja kistud juured nagu süüdistavad käed vastu taevast püsti. Kuid tuul väsis ja vaibus, mets jäi.

Lumi tõi endaga kaasa suure valguse. Kõndisime metsas nagu avaras jumalatemplis, hingates kopsudesse okaspuude puhast viirukit. Ees ei ühtegi jälge, pea kohal taeva kättesaamatu kõrgus, ümber vaikus. Ja siis korraga: tok-tok-tok ... tok-tok ... Seisatasime, lõime silmad üles, kuid pidime enne tegema ühe poolringi hüvale, teise kurale, kuni tolle julge looduse pühakoja rahuidülli segaja avastasime. Sinise siidtutiga mütsike peas, kuue hõlmades punane vink seisis rähn pedaka tüvel püstloodis ja juba kõlaski jälle: Kop-kop-kop ... Olete kodus? No tulge siis ometi välja ja ütelge sugulasele tere ... Kop-kop ...

Tuisk muutis metsa ilme tundmatuseni. Polnud enam teid, polnud sihte, põõsaid asendasid vaevalt märgatavad valged kühmud, kivid ja mättad olid sootuks kadunud, leht- ja noored okaspuud raske lumekandami all lookas. Keegi ei võinud öelda, kus eile asu lohk, kus küngas. Juhtus, et äkki valgesse lumeloori mässitud põõsast meie ees ehtis värviline õiepärg nagu seisnuks altari ees kummargil peaga pruut. Vahtisime imet lahtiste suude ning liikumata silmadega, muutusime uudishimulikeks ja tahtsime lähemalt näha, jõudsime aga teha vaevalt paar sammukest, kui kollase-rohelise-punaroosakirju õiekroon lumetüllilt õhku paiskus ise üksteisevõidu kihistades: Ih-ih-ih, ih-ih-ih, näete, me elame, kuulete — kihame, oleme põhjamaa lemmikud tihased. Ih-ih-ih-hii, lapsuke koju terviseid vii — otsige rasva, otsige liha, lumi ei üksi kinnita keha.

Peale tuisku märkasid tõelisi metsa valitsejaid kõige selgemini. Mändide vilajad tüved seisid sirgelt ja paendumata, kõrged kuused näisid kuninglikumad kui kunagi varem. Neid vaadates meenusid jõulud. Tundus nagu oleksid nood uhked puud endid just Jeesuslapse sünnipäevaks ehtinud puhtuse, valguse ja miljoni särapärliga.

Kodu-jõulupuid „meie mets" ei kasvatanud. Kui teisiti arusaajaid oli, siis mitte palju. On tegija, ent puudub nägija, jääb juhtum vaka alla. Ehitud kuusekе toanurgas ei ütle kellelegi kust ta pärineb ja maha jäänud känd metsas tunnistab vaid tehtud ülekohut, mitte midagi rohkem.

Järgneb

Nr. 74

Kirj

Jutuajamine eesti

Ivo Iliste Balti Instituudi

Oktoobri algul asub Balt riks Ivo Iliste. Balti Instituut tähelepanu äratanud oma sisu osavõtjaid teadlasi tuleb koha Alates sellest aastast, on Roo eelarved kindlustanud riikliku jandusliku baasiga ja uue no Balti Instituut hakkab omama

Ivo Iliste on sündinud 1935 v Tartus ja ta põgenes Eestist m koos vanematega 1944. a. Stok- h holmi ja Uppsala ülikoolides õp- ju pis ta ajalugu, riigiteadust ja „ ökonoomiat. Esialgselt töötas I Ivo Iliste Rootsi valitsuse juures v SIDA's (Swedish International li Development Authority). Sealt s läks ta edasi ühe Rootsi rahva- s ülikooli juurde, andes kursusi li arengumaade probleemidest. „ 1972 aastast peale on ta töötanud Rootsi välisministeeriumi erikoolis, andes kursuseid spetsiifiliselt suunatud personalile, keda saadeti tööle Kolmanda maailma riikidesse.

Oma õppetöö kõrval on Ivo Iliste sooritanud pikki õppe- ja uurimisreise Tuneesiasse, Sitsiliasse, Mehhikosse, Iraani, Afganistani ja Indiasse. Ivo Iliste oli ka kaua aastaid Rootsis ilmuva „Vaba Eesti" kaastoimetaja ja ta on algaastatest olnud ajakirja „Mana" toimetuskolleegiumi liige. Ta on tõlkinud arvukalt eestikeelset ilukirjandust rootsi keelde, näiteks Arved Viirlaiu „Ristideta Hauad", Vladimir Beekmani „Öölendurid" ja Jaan Krossi „Keisrihull". Ivo Iliste on viimast 4 või 5 aastat töötanud luuletaja Ilmar Laabani kogutud teoste toimetamisega, mille ilmumine on ettenähtud selle aasta detsembris langedes kokku luuletaja 65 a. sünnipäevaga.

Kui Ivo Ilistega sel suvel vestlesin Rootsis, see toimus Metsakodus toimuval Metroo kursusel, jättis ta väga dünaamilise mulje. Ta on ekspressiivse näoga äärmiselt elav ja köitev kõnemees, kelle näpud alatihti nihelevad piibuga. Oma ümera kehaehituse järgi on ilmne et ta tegeleb ainult vaimse tegevusega. Meie jutuajamine hõlmaski ainestiku poolest tema uut töökohta Balti Instituudi direktorina ja ka Ilmar Laabani kogutud teoste ilmumist.

Teid on valitud järgmiseks Balti Instituudi esimeheks?

Jah. Imant Rebane läheb ära ja mina tulen sinna esimesel oktoobril. Kuna Rootsi valitsuse poolt on nii tegevuskapital kui ka teenistujate palk kindlustatud riikliku eelarve alusel, siis on väga võimalik et Instituudi juhataja saab ümber-ristitud ja et endise väga bürokraatliku riigikantseleijuhataja asemel tuleb midagi, mis oleks rootsi keeles „föreståndare". See vastaks rohkem juhatajale või selle inglis-keelne vastand oleks „director".

Mida Balti Instituut on teinud ja mida ta teie juhatusel hakkab tegema?

Senini on Balti Instituudil olnud 2 tähtsat tööülesannet. Üks on iga teine aasta korraldada Balti Uurimistöö Konverents. Esimene toimus aastal 1971 ja

eptembril, langenute mä-
A. Tinits, Klubi esimees
. I. Värk, Evald Oder,
dades paistavad Heino
), Georg Orgusaar (üle
ar Sambla (üle Ülo Pik-

askevõistlus toimus lamades
22-kal. spordipüssis. Võit-
tuli Ilmar Jõgi 81 punktiga
st, teiseks jäi Georg Orgu-
80 punkti, kolmandaks I.
78, neljandaks I. Värk 77
kti. Väljaspool võistlust lask-
kaasa registreeritud laskurid
Tinits (93 punkti) ja Ilmar
bla (92 punkti).

VABA EESTLANE"

as. Keegi ei võinud öelda,
eile asu lohk, kus küngas.
us, et äkki valgesse lumeloo-
ässitud põõsast meie ees eh-
värviline õiepärg nagu seis-
altari ees kummargil peaga
t. Vahtisime imet lahtiste
e ning liikumata silmadega,
tusime uudishimulikeks ja
ime lähemalt näha, jõudsi-
aga teha vaevalt paar sam-
est, kui kollase-rohelise-pu-
osakirju õiekroon lumetüllilt
paiskus ise üksteisevõidu
tades: Ih-ih-ih, ih-ih-ih,
e, me elame, kuulete — ki-
e, oleme põhjamaa lemmi-
tihased. Ih-ih-ih-hii, lapsuke
terviseid vii — otsige ras-
tsige liha, lumi ei üksi kin-
keha.
ale tuisku märkasid tõelisi
a valitsejaid kõige selgemi-
Mändide vilajad tüved seisid
lt ja paendumata, kõrged
ed näisid kuninglikumad kui
gi varem. Neid vaadates
nusid jõulud. Tundus nagu
sid nood uhked puud endid
Jeesuslapse sünnipäevaks
ud puhtuse, valguse ja mil-
särapärliga.
odu-jõulupuid „meie mets"
asvatanud. Kui teisiti aru-
id oli, siis mitte palju. On
a, ent puudub nägija, jääb
um vaka alla. Ehitud kuuse-
toanurgas ei ütle kellelegi
ta pärineb ja maha jäänud
d metsas tunnistab vaid teh-
ülekohut, mitte midagi roh-

Järgneb

kirjandus • kunst • muusika

Jutuajamine eesti teadlasega

Ivo Iliste Balti Instituudi uueks direktoriks

Oktoobri algul asub Balti Instituudi uueks direktoriks Ivo Iliste. Balti Instituut on viimaste aastate jooksul tähelepanu äratanud oma sisukate konverentsidega, kus osavõtjaid teadlasi tuleb kohale ka Nõukogude Liidust. Alates sellest aastast, on Rootsi valitsus Balti Instituudi eelarved kindlustanud riikliku eelarve alusel. Kindla majandusliku baasiga ja uue noore direktoriga tundub, et Balti Instituut hakkab omama uut vitaalsust ja innukust.

Ivo Iliste on sündinud 1935 viimane oli eelmisel aastal. Järg-
Tartus ja ta põgenes Eestist mise planeerimine on juba täies
koos vanematega 1944. a. Stok- hoos. See tuleb järgmisel suvel,
holmi ja Uppsala ülikoolides õp- juunis, ja selle peateemaks on
pis ta ajalugu, riigiteadust ja „Baltikum 1900 kuni 1914".
ökonoomiat. Esialgselt töötas 1981 oli meil peateemaks rah-
Ivo Iliste Rootsi valitsuse juures vuslikud liikumised või rahvus-
SIDA's (Swedish International lik ärkamine eelmise sajandi tei-
Development Authority). Sealt sel poolel Baltikumis ja selle re-
läks ta edasi ühe Rootsi rahva- sultaat oli ka Stokholmi Ülikoo-
ülikooli juurde, andes kursusi li poolt väljaantud ja toimetatud
arengumaade probleemidest. „Acta Baltica" mis on täiesti
1972 aastast peale on ta töötanud uus seeria.
Rootsi välisministeeriumi Instituudil on 2 töö-keelt, ing-
erikoolis, andes kursuseid spetsii- lise keel ja saksa keel. Nii et
filiselt suunatud personalile, ke- inglise ja saksa keeles läbi-sega-
da saadeti tööle Kolmanda maa- mini 700 leheküljeline teos on il-
ilma riikidesse. munud tiitli all „National Awa-
Oma õppetöö kõrval on Ivo kening Movements in the Bal-
Iliste sooritanud pikki õppe- ja tic". Nende konverentside kor-
uurimisreise Tuneesiasse, Sitsii- raldamine on üks kõige tähtsa-
liasse, Mehhikosse, Iraani, Af- maid asju, mida Balti Instituut
ganistani ja Indiasse. Ivo Iliste senini on teinud. Selle vastu on
oli ka kaua aastaid Rootsis il- huvi järjest kasvanud ka väljas-
muva „Vaba Eesti" kaastoimeta- pool baltlaste enda kitsast ringi,
ja ja ta on algaastatest olnud olgu nad siis läänes või tulgu
ajakirja „Mana" toimetuskolleegiumi liige. Ta on tõlkinud arvukalt eestikeelset ilukirjandust rootsi keelde, näiteks Arved Viirlaiu „Ristideta Hauad", Vladimir Beekmani „Ööiendurid" ja Jaan Krossi „Keisrihull". Ivo Iliste on viimast 4 või 5 aastat töötanud luuletaja Ilmar Laabani kogutud teoste toimetamisega, mille ilmumine on ettenähtud selle aasta detsembris langedes kokku luuletaja 65 a. sünnipäevaga.

Kui Ivo Ilistega sel suvel vestlesin Rootsis, see toimus Metsakodus toimuval Metroo kursusel, jättis ta väga dünaamilise mulje. Ta on ekspressiivse näoga äärmiselt elav ja köitev kõnemees, kelle näpud alatihti nihelevad piibuga. Oma ümera kehaehituse järgi on ilmne et ta tegeleb ainult vaimse tegevusega. Meie jutuajamine hõlmaski ainestiku poolest tema uut töökohta Balti Instituudi direktorina ja ka Ilmar Laabani kogutud teoste ilmumist.

Teid on valitud järgmiseks Balti Instituudi esimeheks?

Jah. Imant Rebane läheb ära ja mina tulen sinna esimesel oktoobril. Kuna Rootsi valitsuse poolt on nii tegevuskapital kui ka teenistujate palk kindlustatud riikliku eelarve alusel, siis on väga võimalik et Instituudi juhataja saab ümber-ristitud ja et endise väga bürokraatliku riigikantseleijuhataja asemel tuleb midagi, mis oleks rootsi keeles „föreståndare". See vastaks rohkem juhatajale või selle inglis-keelne vastand oleks „director".

Mida Balti Instituut on teinud ja mida ta teie juhatusel hakkab tegema?

Senini on Balti Instituudil olnud 2 tähtsat tööülesannet. Üks on iga teine aasta korraldada Balti Uurimistöö Konverents. Esimene toimus aastal 1971 ja

Ivo Iliste

elamus. Sellele lisaks on ju rida eesti kirjanikke Rootsis käinud ja siin esinenud. Näiteks Mats Traat — ta oli kõige viimane, kes siin käis. Enne teda oli Paul-Eerik Rummo Rootsis. Siis on ka kunstinäitusi korraldatud. Et siin on ikka vahetuskaubaga tegemist, seda näeb kõige paremini kunsti ja muusika alal. Näiteks kuulsaim rootsi meeskoor „Orpheuse Sulased" on rootsi keeles andnud kontserte Eestis. Kammerkoor on omakorda ka siin käinud ja esinenud. Kunstinäituseid on tehtud, Viive Tolli, Jüri Arrak'u ja Kalju Põllu töid on siin välja pandud. Eestis on näiteks olnud ka Herman Talviku näitus. Nüüd viimati on seal Erik Haamer, kelle töödest on Tallinnas praegu näha palju representatiivsem näitus kui kunagi varem.

Mulle tundub, et Instituut on esirindel kultuurisuhtlemisega kodumaaga ja see on teatud mõttes ka kontroversiaalsust tekitanud. Soovite midagi kommenteerida?

Balti Instituut on oma põhikirja kohaselt ja nii nagu seda on jutumärkides „heaks kiidetud" Rootsi valitsuse poolt, üks kultuuriline instituut ja tegeleb rangelt ainult kultuuriliste küsimustega.

Millal see alustati?

1971 oli esimene aasta, kui Instituut alustas tegevust. Siis oli ta ainult üks Balti Komitee filiaal, aga sai iseseisvaks üsna ruttu ja tegutseb nüüd täiesti iseseisvalt ja sõltumatult kas siis Välis- või praegu ka ju veel eksisteerivast Balti Komiteest.

Kust rahad laekuvad?

Rahad laekuvad praegusel hetkel ainuüksi Rootsi valitsuselt. Teatud määral, kui on toimunud eri-aktsioonid milleks meie eelarve ei ole täiesti piisav, on võimalik olnud lisa-toetust hankida.

(Järgneb)

Akadeemik Andrei Sahharovi kiri Nõukogude liidritele

On selgunud, et akadeemik Sahharov pöördus selle aasta 19. veebruaril nõukogude liidrite (Gorbatshov, aga ka Gromõko ja Tshebrikov) poole kirjaga, mis sisaldas ettepaneku vabastada nõukogude kinnipidamiskohtadest (karistuslaagrid, asumispaigad, spets. mentaalhaiglad jne.) kõik poliitvangid kes oma ideede teostamiseks pole kasutanud vägivalda.

Kiri on pikk. Kirjas on hulk teoreetilisi — ka jurisprudentsi puutuvaid arutlusi ning momente, mis vast eestlaskonna spetsiifilist huvi ei ärata. Tõlgin Vaba Eestlase lugeja tarvis ühe lühilõigu:

„. . . Mart Niklus on mõistetud 10-neks aastaks vangistusse ja 5-eks aastaks asumisele, kuna ta osales Helsingi-grupi Eesti osakonna töös ning kirjutas alla kollektiivsele kirjale, mis nõudis NSVL-i ametlikku lahtiütlemist Molotov-Ribbentropi pakti salaklauslitest. Sama läkituse teine eestlasest allakirjutanud — Kukk — hukkus laagrites. On vaid vaja näha Niklust, kutsumusega teadlast-ornitoloogi, delikaatset ja ääretult ausat inimest, et mõista selle kohtuotsuse kogu julmust ning ebaõiglust . . ."

Nii kirjutas akadeemik veebruaris.

Nõukogude liidritel oli järelemõtlemiseks aega. Vastust ei tulnud.

Vangid on vangid ja liidrid on liidrid. Liidritega peetakse läbirääkimisi. Vangidele antakse laagrites uued karistusajad.

Kommentaar?

Mul seda pole.

Aarne Vahtra

Uus „Kanadan Suomalainen"

Torontos ilmus soomekeelse ajakirja „Kanadan Suomalainen", mis sageli on avaldanud ka kirjutisi eestlaste elust, uues juunikuu numbris (tänavuses teises), tutvustatakse juba kaanepildil soome kollidemaailma; Kuuskoski pere, Helena, Minna ja Johannes, kes toodavad Torontos sellelaadilisi maailma kujusid ühistööna, on valminud kirev kaanejoonis; sõnaliselt on Minna kirjutanud lastejutu „Mutahattujen kavalat aikeet" (Mudamütside kavalad plaanid).

Ajakirjas tutvustatakse kanada soomlaste kultuurilist tegevust, avaldatakse siinsete autorite luulet, pastor A. Jalonen vaatleb usu ja tegude suhteid, antakse toiduretsepte, jutustus ja nurk noortele, andes nii perekonnalehe laadis igaühele midagi lugemiseks ja fotodena vaatlemiseks.

Ajakiri on saamas tugevamat majanduslikku alust ümberorganiseerimise läbi, mis tegijate, kaastööliste ja osaliste arvu on suurendanud ja ajakirja kandepinda laiendanud. Hästi kujundatud ajakirja peatoimetajaks on Matti Temisevä.

„VABA EESTLANE"
on vabade eestlaste häälekandja.

Esperanto keeles†

Esperanto keele loojaks oli Poola arst Lazar Zamenhof (1859—1917), kes uue keele kasutusele võtmisega lootis kaotada rahvastevahelise vaenutsemise. Zamenhof kasutas esperanto tehiskeele loomisel laialdaselt tuntud rahvusvahelisi keele-elemente (morfeeme), võttes aluseks nii ladina ja kreeka keele kui ka romaani, germaani ning slaavi keeled. Esperanto on lihtne ja loogiline, temas ei esine erandeid ega sõnade mitmetähenduslikkust. Sealjuures on esperanto dünaamiline ja võimeline edasi arenema, tänu oma tuletusõpetuse rikkalikele võimalustele.

Tehiskeelte loomist ja nende funktsioneerimist uurib filoloogia eriharu, mida studeeritakse ka Tartu ülikoolis. Esperanto keeles ilmub praegu 25 ajakirja ja ajalehte; sellesse on tõlgitud ka suur hulk maailmakirjanduse klassikast. Seoses esperanto eelseisva juubeliaastaga — aastal 1987 saab keel saja-aastaseks — võttis UNESCO üldkonverents 1985. aasta novembris vastu resolutsiooni, mis kutsub liikmesriike üles tähistama seda juubelit, kaasa aitama selle keele õpetamisele oma koolides ning kasutama esperantot igat liiki info levitamise vahendina.

Eestlased esperanto luuletajad

Ülemaailmne Esperantoliit (UEA), mille keskus asub Rotterdamis, tähistab esperanto 100. aastapäeva (1987) suurteoste kordustrükkidega.

1984. a. anti välja esperanto luule antoloogia 1887—1981 („Esperanto antologio").

887-leheküljelises valikus on luuletusi 163 autorilt, nende hulgas ka 3 eestlast: Hendrik Adamson (1881—1946) 8, Hilda Dresen (1896) 9 ja Benita Kärt (?) 1 luuletusega.

Esperanto oli Eestis populaarne 30-ndates aastates, kuid enne II maailmasõda saabus mõõn. Esperantoliikumise taastamine toimus 50-ndate aastate lõpul ja 60-ndate algusel. Mõjukaim ja suurim rahvusvaheline Esperanto-organisatsioon on Üldine Esperantoliit, kuhu kuuluvad paljud rahvuslikud esperanto-organisatsioonid ja ka üksikliikmed. Praegu olevat Eestis 14 esperantoklubi 450 liikmega. Ka mitmes koolis õpetatavat seda, kas õppeainena või harrastusena. Esperanto keelde olevat tõlgitud ka eesti kirjandust, teiste hulgas E. Vilde, A. Tammsaare, F. Tuglase, M. Underi ja J. Liivi teoseid.

Prof.dr. Tõnu Parming'u . . .

(Algus lk. 1)

kelt lubaks mul neid fakte esitada.

1) Kohtuistung Linnase asjas pidi algama Nõukogude Liidu poolt okupeeritud Eesti linnas Tartus — mis nüüd Jurjeviks näib olevat ümber ristitud — detsembris 1961. Kohtu eesistujaks pidi olema keegi venelasest kohtunik. Peale Linnase oli veel teisigi süüdistatuid. Kuid üks neist haigestus ja kohtukäik lükati edasi 16—20. jaanuarile 1962.

Kohtuistungi üksikasjad on ära toodud Nõukogude Liidus trükitud 223 lk. raamatus pealkirjaga „12.000", mis ilmus avalikkuse ette aastal 1962, välja antuna Nõukogude Eesti Riikliku Trükikoja kaudu.

2) Jaanuaris 1962 ilmunud zhurnaal „Sotsialistlik Õiglus", mis on Moskva prokuratuuri väljaanne, tõi oma veergudel ära artikli ka Linnase kohtuistungi kohta. Seal esitati süüdistuste kokkuvõte, kohtukäik ja määratud karistus. Kuid siis tuli ilmsiks, et kokkuvõte kohtuistungist oli trükki läinud enne kui see üldse toimus. Kohtuistungi edasilükkamine oli Moskva toimetajad segadusse ajanud!

Nagu välja tuli, oli käsikiri juba 7. detsembril 1961 trükkali käes ja see trükiti ära 27. detsembril. See ilmneb info'st zhurnaali tagaleheküljel, kus seaduse järgi tuleb kõik selline kraam ära tähendada..

Lisan nõukogude zhurnaalist paljundatud koopiad teile vaatamiseks ja asja tõestamiseks. Läänes-elavad vene zhurnalistid ja üks hiljem ära hüpanud Nõukogude endine prokuratuuri liige on tõendanud, et „Nõukogude Õiglus" ilmus enne kui Linnase kohtukäik Tartus oli alanud. Sellest toodi näiteid ka Kanada publikatsioonis „The Manitoba Law Journal", nr. 4, 1977., artiklis nimega „Kaitseadvokaadi roll Nõukogude Liidu poliitilistes kohtuasjades."

Olen lisanud ka selle artikli koopiaid teile läbi vaatamiseks. Sellest näete te, et tõepoolest kohtuistungi tulemused trükiti ja levitati paar nädalat enne kui kohtukäik oli alanud.

3) Nõukogude võimud karistasid zhurnaali toimetajaid, kui see äpardus avalikuks tuli ja trükkisid selle ajakirja vastavast numbrist uue väljaande, kus tekst eelmise omast tunduvalt erineb. Teine, parandatud väljaanne jaanuarikuus 1962 zhurnaalist „Nõukogude õiglus" ei märgi oma tagaküljel — mida see seadusepäraselt tegema peaks — millal käsikiri trükki läks ja millal see tegelikult trükiti. Ma pean nimetama, et mõningates ameerika raamatukogudes eksisteerib ainult see „parandatud versioon" vastavast zhurnaali-numbrist.

Kõik eelkirjeldatu oleks olnud ammu ununenud, kui ei oleks tehtud USA immigratsioonikohtu prokurori poolt süüdistust, et Linnas valetas oma tegevuse ja tagapõhja kohta Eestis. USA Eriuurimiste Osakond nõuab haruldase visadusega, et Linnas tuleb maalt välja saata ja just nimelt Nõukogude Liitu, kuigi USA, nagu suurem osa teisigi Läänemaid, ei ole kunagi tunnustanud Nõukogude Liidu poolset illegaalset anneksatsiooni, mis toimus aastal 1941 ja hõlmas Eestit, Lätit ja Leedut. Linnase nõndanimetatud „kuriteod" kui need üldse aset leidsid, toimusid Eesti Vabariigi territooriumil sakslaste okupatsiooni ajal.

Seetõttu peame silmas pidama kahte peapunkti. Esiteks, Eriuurimiste Osakond esitas meelega kaks dokumenti ja neli videolinti originaalsest nõukogude võlts-kohtukäigust Ameerika kohtus, et Linnast lasta süüdi mõista. Ilma selle materjalita ei oleks me kogu asjast üldse midagi kuulnud, sest süüdistused oleks arvatavasti kohtust välja visatud.

Minule on igasugune Nõukogude Liidu poolt esitatud süüdistusmaterjalide kasutamine vastumeelt — kuid eriti vastumeelne ja vastuvõtmatu on materjal sellisest skandaalselt ette teatatud kohtu-lavastusest, mille tulemused mitmed nädalad enne ära trükiti, kui see üldse oli alanud. Sellise tõendmaterjali esitamine ja kohtu poolt aktsepteerimine käib vastu igale ameerika õiglus-seprintsiibile, mis põhinevad meie mõistetele **„fair trial"** ja **„justice under law"** — õiglane kohtukäik ja seadusepärane õigusemõistmine. Võib veel lisada, et see nõukogu „organ", millelt meie Eriuurimiste Osakond rutiinipäraselt oma tõendmaterjalid saab, on täpselt sama „organ", mis lavastas sealse „kohtuprotsessi" ja teatas selle tulemustest juba ette, mitmed nädalad enne kohtuprotsessi algust.

Teiseks, Eriuurimiste Osakond nõuab Linnase kindlasse surma saatmist tehniliselt ainult selle eest, et ta valetas oma immigratsiooni-avaldises. Seda ei saa just surmanuhtlust väärivaks kuritööks pidada! Keerulisemaks teeb asja veel tõik, et Linnas ei seisnud kunagi mingi USA kriminaalkohtu ees, vaid tema asi otsustati tsiviil-menetlusega. Advokaadid, kes Linnast soovivad Nõukogude Liitu deporteerida, paistavad meelega unustavat, et meie tsiviil-seadustiku kohaselt puuduvad vastavas kohtumenetluses vannutatud mehed, asitõendite esitamise reeglid on palju kergemad ja lahtisemad kui kriminaalkohtus ning süüdistatule ei garanteerita kompetentset kaitsja-advokaati, nagu see kriminaalkohtus sünnib.

Minu meelest käitume me sel puhul nõukogude timukate asendajatena ja abimeestena. Linnase hukkamine Nõukogude Liidus ei paranda mingil viisil ajaloolisi ebaõiglusi ega ülekohut. Selle asemel vähendab see Ameerika kodakondsuse tähtsust — tõepoolest, elimineerib selle üldse ja seega annab löögi meie kõikide väärtustele ja inimõigustele.

Suurem osa sel puhul esitatud väiteid lasevad märgist mööda, ja paistab et pahatihti üsna meelega. Peamised Balti-Ameerika organisatsioonid, kes esindavad oma rahvusgruppe, tõendavad et nad põhimõtteliselt toetavad sõjakurjategijate kohtu alla andmise printsiipi. Seepärast peaksime vaidlema selle üle, millise kriteeriumi all me „sõjakurjategijaid" defineerime ja milliseid seadusliku meetodeid me kasutame, et nende üle kohut mõista. Ühendriikide Kongressiliikmetel on võim, seda asja korraldada ning seda üsna lihtsalt: Võtta arutusele ja kehtestada seadusandlus, mille põhjal saab süüdistatud sõjakurjategijaid, ükskõik millisest poliitilisest rühmitusest, kohtu alla anda ja nende üle kohut mõista, Ameerika kohtutes ja meie õiglase kohtumenetluse kohaselt. See oleks lihtne, see oleks aus, see oleks tõhus!

Linnase kohtuprotess N. Liidus aastal 1962 ei ole mingi erakordne nõukogude õigluse väänamine. N. Liit on 70 aastat vana ja kogu oma kestvuse jooksul on seal lavastatud samalaadseid kohtuistungeid. Seal on järjekindlalt taga kiusatud ja kohtu alla antud inimõiguslasi, usklikke ja poliitilisi teisitimõtlejaid. Seepärast oli Linnase kohtukäik üsna tavaline — seesama juhtus Shtshranski'ga, seesama juhtub Daniloffiga — nõukogude legaalne süsteem ei tee vahet, vaid käitub igaühega ühesuguse ebaõigluse mõõdu järgi. Seepärast ei annaks ma sellele ühte untsigi väärtust ega mõõdaks kellegi süüd või süütust sealse pseudolegaalse mõõdupuu järgi.

Alla kirjutanud

Tõnu Parming,
Ph.D. Maryland
University

Vaade Sügissimmani saalile. Foto: Lembitu Ristsoo

Õpetaja J. Teras jutlustab Torontos

Õpetaja J. Terase viibimisega Ottawa Eesti Ev. Luteriusu Pauluse koguduse 35-ndal aastapäeval 27. sept. jutlustas ta ka teistes Eesti kogudustes: St. Catharinesis pühapäeval, 28. sept. ja Toronto Kolmainu koguduses lõikuse tänupühal jutlustab ta 5. oktoobril kell 3.

Õp. J. Teras oli Toronto Kolmainu koguduse asutaja, kes tegi hoolsasti misjonitööd, et seda kogudust kasvatada. Novembris tähistab nüüd see kogudus 34-ndat aastapäeva. Koguduse liikmeil on hea meel näha oma endist õpetajat, kes neid ustavalt teeninud ja nende elu muresid ja rõõmusid kord jaganud. Hiljuti tähistas õp. J. Teras oma 50-ndat ametijuubelit Chicagos. Kolmainu koguduse õpetajaks viimased 24 aastat on olnud õp. O. Gnadenteich.

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
773-2014
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

ROYAL LEPAGE
REAL ESTATE SERVICES LTD., BROKER
325 MOORE AVENUE, TORONTO
ESINDAJA
MAI SAARNA
Tel. kontoris 424-4900
kodus 751-1296

Agronoom Gustav Paloots

IN MEMORIAM

2. augustil uinus igavesele unele 82 a. vanuselt agronoom Gustav Paloots. Leinateenistusele 7. augustil Toronto Vana Andrese kirikus järgnes 8. augustil matus Hamiltoni Woodlawn kalmistul.

Agr. Gustav Paloots sündis Võrumaal Kasaritsas Palgi talus. Vanematelt pärandas ta suure armastuse ja huvi põllumehe elukutse vastu. Pärast Võru Poeglaste Gümnaasiumi ja Tartu Ülikooli Põllumajandusteaduskonna Agronoomia Osakonna lõpetamist asus tööle Põllumajanduslikus Raamatupidamise Talituses, sealt läks tee peagi edasi Räpina Katsetalu juhtaja kohale. Samal ajal õpetas Räpina Aianduskeskkoolis põllumajanduslikke aineid. Oli hiljem Hõreda ja Tori riigimõisade valitseja. Kodumaal tegutses ka mitmesugustes erialalistes ja seltskondlikes organisatsioonides.

1944. a. sügisel saabus väikeses paadis läbi tormide Rootsi koos abikaasa ja pojaga. Peagi leidis agr. Gustav Paloots tööd Kuninglikus Offeri Põllumajanduslikus Katsejaamas rukki, kartuli ja heinaseemne katsetel.

1949. a. detsembris tuli koos perekonnaga Kanadasse. Esialgul töötas Leamingtonis aiamajanduses. 1951. a. asus tööle Delhi's asuvas Föderaalvalitsuse Katsejaamas tubaka katsetel, kus edutati katsetehnikuks. Agr. Gustav Paloots on aretanud populaarse tubaka sordi DELHI 34 ja ka YELLOW GOLD ning DELCREST 66. Tema tööd eduka sordiaretajana hindas Föderaalvalitsuse Põllutööministeerium tunnustuskirjaga. Lahkunu mainis, et Tartu Ülikooli tugev alus oli talle suureks abiks sordiaretuse töös. 1953. a. Palootsad ostsid Delhi linna lähedale „Mulgi" talu, kus koos abikaasa Alma ja poja Aarega kasvatati ja turustati spargleid, köögivilju, lilli, tubakat, kartuleid jt. Siin pidasid suvepäevi ka mitmed meie organisatsioonid.

1970. a. läks agr. Gustav Paloots pensionile, samal ajal loobudes meeldivatest tubaka eriteadlase töö pakkumistest Aafrikas jm. Peagi kaotas oma elukaaslase Alma. Oli „Mulgil" abiks poja Aarele, kuni asus Suur-Torontos asuvasse eestlaste puhkekodusse „Ehataresse". Puhkekodus abiellus Jenny Petersoo'ga. Ülikooli ajast alates kuulus lahkunu korp! Rotalia ljikmeskonda.

Agr. Gustav Paloots oli kõrgelt hinnatud ja lugupeetud katseala eriteadlane ja agronoom. Oma abivalmis ja sõbraliku iseloomuga leidis üldist tunnustust tööalal ja sõprade keskel. Leinav abikaasa, poeg, sugulased, korp! Rotalia pere, agronoomid, põllumehed, sõbrad, töökaasalased ja tuttavad mitmel maal ja mandril ütlevad Sulle puhka rahus tubli eestlane ja töömees. Mälestus Sinust kui armastatud abikaasast, isast, kaasvennast, kolleegist, sõbrast ja töökaaslasest elab edasi läbi aegade meie keskel.

E. Kuris

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
☆ 33 aastat tööpraktikat ☆
Tel. 533-9334

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E. 1044

Vajatakse
2,5-aastasele lap
Eesti
Hel. pärast ke
AINUKE
1065 STEELES AVE. W.
NORTH YORK, ONT.
M2R 2S9
Omanik LINDA SEPP
Avatud 7 päeva nädalas.
Pine Farms
PICK YOU
INQU
KING 83
UDUSU
Sobiv kink
hinc
Masterdown
a family tradition
Pildil olev on koloniaals
MEIE UUENDAME
4544 DUFFERIN ST.
2311 BLOOR ST. W.
1884 KENNEDY RD.
1615 DUNDAS ST. E.
Täidame täpselt igat liik
Suur valik lasteraame, sp
pälkeseprille.
Raamid peamiselt Eu
Hinnaalan
Täidame ka kodumaisel
Läti äri
DOWNTOWN V
Aadress: ARCAD
Sissekäik: 74 Victoria
Queen'ist lõunapool) P
Mall"
Rikkalikus valikus impo
lu rätiku lõng. Linasei
SKANDINAAVIAST H
TÖÖKS MUSTRIGA.
tage meid. Soodsad hinn
Avatud: esmasp.–

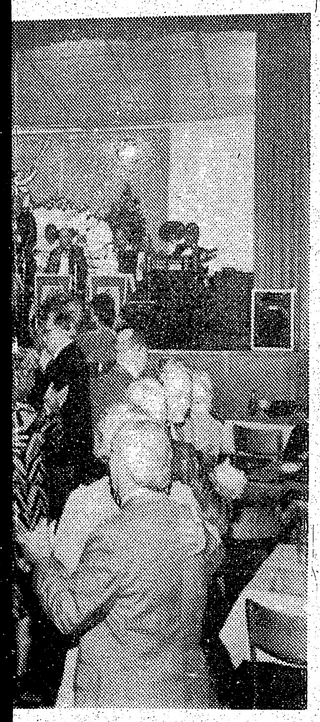

Foto: Lembitu Ristsoo

Vajatakse LAPSEHOIDJAT

2,5-aastasele lapsele 3—4 päeva nädalas
Eesti Maja lähedal
Hel. pärast kella 6 õ. tel. 463-2770

AINUKE EESTI LILLEÄRI

AARDVARK

1065 STEELES AVE. W.
NORTH YORK, ONT.
M2R 2S9

736-1170
Kodus 223-0201
AARDVARK FLORIST
LTD

Omanik LINDA SEPP
Avatud 7 päeva nädalas. **Liilede koju viimine.**

Pine Farms Orchard, King City
PICK YOUR OWN APPLES

INQUIRIES CALL
KING 833-5459, 833-6698

UDUSULGTEKID!

Sobiv kink külmadeks öödeks, hind alates $89

* Udusule ja sule segu
* puuvillane esmaklassiline katteriie.
* pikki sulud sulgede liikumise tõkestamiseks.

VÄLJAMÜÜK 10—30% hinnaalandust

UUDIS! Täisvillased antireumatismi vatitekid, padjad, madratsikatted otse Saksamaalt

Pildil olev on koloniaalstiilis. Spetsiaalhind $98

MEIE UUENDAME TEIE VANU UDUSULGTEKKE!

4544 DUFFERIN ST. (lõuna pool Finchi)	665-8855
2311 BLOOR ST. W. (Windermere)	763-7326
1884 KENNEDY RD. (Ellesmere)	297-0359
1615 DUNDAS ST. E. (Whitby Mall, Whitby)	571-1933

RATAS OPTICAL

219 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONTARIO M4K 1N2
465-6251

Täidame täpselt igat liiki prilli-retsepte, näit. „cataract" tüüpi. Suur valik lasteraame, spordi kaitseprille ja parimas kvaliteedis päikeseprille.
Raamid peamiselt Euroopast, alates $12.— kuni $200.—
Hinnaalandus kaasmaalastele 10%
Täidame ka kodumaiseid retsepte ja soovikorral saadame ära.

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
Aadress: ARCADE BUILDING — Tel. 368-5011
Sissekäik: 74 Victoria St. (1. tän. Yonge'st idapool ja 1 tän. Queen'ist lõunapool) Postiaadress: 137 Yonge St., „Shopping Mall", Toronto M5C 2A5

Rikkalikus valikus imporditud lõngu igaks otstarbeks. Haapsalu rätiku lõng. Linaseid materjale. Kanvas ja paljud muud. SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KASITÖÖKS MUSTRIGA. Tasuta õpetamine ja nõuanne. Külastage meid. Soodsad hinnad.
Avatud: esmasp.—reedeni 9.30—6, laup. 9.30—4.

Eesti riigimehed Gulagis

Põrandaalused andmed saatustest Siberis

Haruldasi andmeid eesti riigitegelaste ja sõjaväelaste viibimisest nõukogude vangilaagreis annab Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskuse poolt kirjastatud Eesti vastupanuliikumise põrandaaluse kroonika XVI kogu, kus on ära toodud ühe eesti tundmatu ohvitseri jutuajamised Reesetö laagripunktis omaaegse Pätsi nimelise vabaõhukooli juhataja Juhan Kulliga, kel vastavate isikutega oli kokkupuuteid Solikamski ja Ussolski Töölaagrites.

Nagu sellest materjalist selgub, peetud sõjaväelasist laagreis populaarseimaks isikuks kindral leitnant Nikolai Reeki, kes vilet sast tervisest hoolimata suutis hoida meeleolu ja julgustada kaasmaalasi — kaaskannatajaid.

Eriti silmapaistvalt ilmnes t ma organiseerimisvõime Ussolski laagris, kuhu Solikamskist saadeti teiste vangide seas ka 400 eestlast. Seal valiti Reek laagri komandandiks. Nikolai Reek suri Ussolskis kõhukoopa siseelundite haigusesse.

Kindralmajor Jaan Sootsi osas märgitakse, et ta saadeti suvel 1941 Tallinnast Leningradi sama laevaga, millel oli ka Reek. Sealt edasi Solikamskisse ja Ussolski. Endine Tallinna ülemlinnapea ja kauaaegne Eesti kaitseväe staabiülem olla laagris olnud äärmiselt tagasihoidlik. Jaan Soots suri Ussolski haiglas kõhuhaigusesse.

Eesti Vabariigi valitsuse liikmeist on andmeid majandusminister Leo Sepast, kes oli Ussolski laagris alati hääs meeleolus, ergutades ja julgustades kaasvange. Ta pidanud loenguid Eesti finantsküsimuste üle. Ülepingutusest palkide parvetamisel ja nälja tagajärjel leiti Leo Sepp ootamatult ühel hommikul voodis surnuna.

Kohtuminister Albert Assori osas on kaardistatud tema sunnitöölaagrite rännakud märkusega, et ta suri Reesetö laagripunktis nr. 8 aastal 1944.

ANTS PIIP

NIKOLAI REEK

JAAN SOOTS

Riigikohtu kriminaalosakonna esimees Peeter Kann olevat Ussolski laagris kannatanud rõhutud meeleolu all ning suhtunud olukorda äärmise pessimismiga. Kuulduste kohaselt olevat bandiitidest kaasvangid teda paljaks riisunud. Soojade riideesemete kaotuse tagajärjel olevat ta haigestunud ja surnud.

Viimase Riigivolikogu liikme, endise välisministri ja Tartu ülikooli rahvusvahelise õiguse professori Ants Piibu puhul märgitakse, et 1941. a. sügisel töötas ta Ussolskis invaliidide brigaadi brigadiirina. Kuna tal olnud kaasas Stalini portree koos pühendusega, mille ta saanud Stalinilt Eesti delegatsiooni liikmena Moskvas baaside lepingu sõlmimisel viibides, siis viidud ta üle Klepaja laagripunkti, kus talle antud paremad riided. Seal asuvate eestlaste keskel valitsenud arvamine, mida jagas ka Ants Piip, et teda kutsutakse Moskvasse, kus ta saab oma „truu sõbra ja eestkostja" Stalini käsul tagasi vabaduse ja võib sõita kodumaale. Lahkumisel lubanud Piip taotleda ka teiste eestlaste vabastamist. Kuid mõni kuu hiljem saadi Nõropit läbivalt eestlastest koosnevalt vangigrupilt teated, et Ants Piip olevat Nõropis paigutatud üksikkongi, kus ta surnud. Selgus kogu halastamatuses salakavala ja reetliku valitseja loomus ja pale.

Viimase Riiginõukogu liikme, endise Eesti Vabariigi valitsuse mitmekordse ministri Aleksander Oinase kohta märgitakse, et ta töötanud Ussolski laagripunkti kontoris arveametnikuna. Suri seal kõhuhaigusesse.

Mälestuste lõpus märgitakse veel, et Ussolskis surid järgmised eestlased: Kohtla-Järve põlevkivikaevanduse direktor keemik K. Luts, spordiäri omanik Voldemar Resev-Resel Tallinnast, sportlane ja spordiselts „Kalevi" asjaajaja Voldemar Piperal ning sõjaväeläendur kapten Harald Kirsipuu. Mälestuste autor lisab, et Ussolskis olnud surevus eestlaste keskel väga kõrgel, haripunkti ajal 10 isikut päevas.

Endise peaminister Kaarel Eenpalu kohta märgitakse, et ta olnud Molotovi linna vanglas ning surnud ühes Uraali laagris.

Ussolskis viibinud veel kolonel Laas, kapten Terras, sportlane Ehasalu ning Sotsiaalministeeriumist Lipp.

Eesti naistest viibinud Ussolskis kindralmajor Juhan Tõrvandi tütred, kolonel Nikolai Kanni abikaasa ning advokaat Paapi abikaasa.

Kaarel Eenpalu tütred Virve ja Mai viibinud sunnitöölaagris Tomskis. Kroonika toimetus märgib, et mälestusvihiku kümme lehte on ilmselt seisnud kokkumurtud olekus põuetaskus ja et osa lehekülgi on hõõrdunud, kohati mitteloetavad.

Kanada delegatsioon ÜRO Täiskogu 41. istungile

Kanada välisminister Joe Clark võtab osa ÜRO Täiskogu 41. istungjärgust meie maa delegatsiooni juhatajana. Kesknädalal, 24. septembril esines ta Täiskogu ees kõnega, mille tekstist hiljem. Kanada delegatsioonist võtavad osa järgmised poliitikud:

Välissuhete minister Monique Landry, konservatiiv, Kanada suursaadik ÜRO's Stephen Lewis, NDP (sotsialist), Desarmeerimis-suursaadik Douglas Roche, Waterloo piirkonna esindaja parlamendis Walter F. McLean, konservatiiv, Scarborough-West piirkonna esindaja parlamendis Reg Stackhouse, Don Valley-East piirkonna esindaja William Attewell, Kanada suursaadik ÜRO esinduses Genfis J. Alan Beesley, Poliitilise ja Rahvusvahelise Julgeoleku ministriabi (assistant deputy minister) Alan W. Sullivan, Kanada suursaadiku asemik ÜRO's Paul Laberge, Välisministeeriumi Rahvusvahelise Organisatsioonibüroo direktor madam Julie Loranger — ja veel tosin poliitilisi nõuandjaid ning abilisi.

Võitlused Kabuli läheduses

Islamabadist Pakistanis teatatakse uutest ägedatest võitlustest Kabuli läheduses N. Liidu vägede poolt okupeeritud Afganistanis. Läänemaade diplomaatide järgi saavat võitlustes surma kuni 15 Afganistani valitsusvägede sõdurit päevas. Vabadusvõitlejate ofensiiv Kabuli garnisoni vastu olevat kestnud juba terve kuu. Need võitlused olevat kõige ägedamad ses piirkonnas viimase kolme aasta jooksul.

Diplomaadid ei tea midagi vabadusvõitlejate, ehk mudzhahiidide kaotustest. Ka nõukogudelaste võimalikke kaotusi ei mainita. Küll olevat neli suuremat plahvatust hiljuti Kabulit vapustanud.

Kinkige sünnipäevaks
„VABA EESTLANE"

...GE
...CES LTD., BROKER
...UE, TORONTO

...ON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
...ülmutuskappe ja pliite — igat liiki
★ 33 aastat tööpraktikat ☆
Tel. 533-9334

ELEKTRIK
...Sisseseaded, uuendused ja paran...dused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E. 1044

...öögivilju, lilli, tubakat, kartuleid ... Siin pidasid suvepäevi ka mit...ned meie organisatsioonid.

1970. a. läks agr. Gustav Paloots ...ensionile, samal ajal loobudes ...eeldivatest tubaka eriteadlase töö ...akkumistest Aafrikas jm. Peagi ...aotas oma elukaaslase Alma. Oli ...Mulgil" abiks poja Aarele, kuni ...us Suur-Torontos asuvasse eest...aste puhkekodusse „Ehataresse". ...uhkekodus abiellus Jenny Peter...po'ga. Ülikooli ajast alates kuulus ...hkunu korp! Rotalia liikmeskon...

Agr. Gustav Paloots oli kõrgelt ...innatud ja lugupeetud katseala ...iteadlane ja agronoom. Oma abi...almis ja sõbraliku iseloomuga lei...s üldist tunnustust tööalal ja sõp...ade keskel. Leinav abikaasa, poeg, ...gulased, korp! Rotalia pere, ag...noomid, põllumehed, sõbrad, ...õkaasalased ja tuttavad mitmel ...aal ja mandril ütlevad Sulle puh...a rahus tubli eestlane ja töömees. ...älestus Sinust kui armastatud ...ikaasast, isast, kaasvennast, kol...egist, sõbrast ja töökaaslasest clab ...lasi läbi aegade meie keskel.

E. Kuris

Jutuajamine eesti professoriga

Prof.dr. Tõnu Parming Toronto Ülikooli Eesti Õppetooli ajutiseks juhatajaks

Kõigepealt, teretulemast Torontosse. Sa oled end kuuldavasti juba siin mugavalt sisse seadnud — elad Isabella peal, kaunis kooli lähedal?

„Kooli lähedal küll. Aga kui mugavalt — noh, väike möbleeritud korter, nagu poissmehele kohane. Väljaspool väravat käib eriti õhtuti vilgas tegevus, seal paistab päris turuplatsi moodi olevat. Tunned sa seda nurka?"

Tunnen küll — vanasti töötasin seal kandis. Ingliskeeli nimetatakse seda Yonge ja Isabella piirkonda „the strip". Ja ka „flesh market". Aga see ei puutu meie praegusse jutuajamisse. Kui oled nõus mõnele küsimusele vastama — mul on asjad pisut segamini. Mis vahe on sinu uue ameti ja professor Vello Salo poolt antavate eesti keele õppetundide vahel?

„Jah, teatud määral on tekkinud segadus — vahe seisab selles, et lektor on inimene, keda ülikooli raames palgatakse aastast aastasse, ilma et tal oleks erilisi akadeemilisi õigusi ülikooli juures — täisprofessor on aga õigustatud juhendama väitekirju ja tegema otsuseid — temal on iseseisev kateeder. Praeguses olukorras on eesti õppetooli professoril ülikooli raames rohkem akadeemilist, bürokraatlikku võimu kui lektoril. Praegu ei tea ülikool isegi, kuidas see õppetool on seotud ülikooli akadeemilise tegevusega — minu meelest pole sel ka erilist tähtsust — peaasi et see eksisteerib. Toronto ülikooli bürokraatia aeglusega arvestades võtab ehk mõne aasta, enne kui asjad täiesti klaariks saavad. Vahepeal aga õpetatakse eesti keelt edasi lektori poolt, kuna professor teeb uurimistööd ja ka administratiivtööd. Võib nii kujuneda, et mõlemad alad ühendatakse, aga nad võivad ka jääda eraldi. Kuid ilma eesti keelt õpetamata ei saa ka õppetooli juures olla teadusliku tegevuse arendamist. Kindel on, et ei lubata ühelgi inimesel kaitsta väitekirja või teha magistritööd, kui ta ei oska eesti keelt vähemalt lugeda."

Te siis töötate praegu mõlemad iseseisvalt?

„Jah, täiesti iseseisvalt. Kuid õppetool allub kolmele eri-instantsile. Kõigepealt „graduate studies" dekaanile, siis „Center for Russian and East European Studies" osakonnale ja siis ühele akadeemilisele distsipliinile — näiteks mina olen sotsioloog, nii et kuulun ka sotsioloogia osakonna alla."

Aga millist liini üliõpilased tuleksid sind kuulama — kas nad käivad keeleteaduse, ajaloo, sotsioloogia või hoopis mingi muu teaduskonna alla?

„Kursus on sotsioloogia osakonnas. Mu loengud algavad kevadel, need on ingliskeelsed. Ülikooli kataloogis on palju kursuseid näiteks ukraina ajaloo ja sotsioloogia kohta — need on peaaegu kõik ingliskeelsed, väga vähesed on ukraina keeles. Kuid tagapõhjamaterjal on suurelt osalt ukraina-keelne, nii et üliõpilane peab kas ukraina keelt õppima või need asjad endale tõlkida laskma. Ungari osakond on samalaadne — tihti ei ole sealsed üliõpilased üldse ungarlased ega ka võimelised seda keelt rääkima. Kursused on nagunii mõeldud edasiõppijatele, mitte otseselt üliõpilastele."

Meie õppetool on siis sihitud inimeste suunas, kes tunnevad huvi eesti ajaloo, sotsioloogia ja kultuuri vastu — mitte tingimata eestlastele?"

„See on mõeldud inimestele, kes taotlevad oma aladel doktori- ja magistrikraade. Meil ei ole tegelikult tarvis õppetooli, mis teenindab ainult eesti üliõpilasi, sest Toronto ülikoolis ei ole praegu enam neid palju üle jäänud. Praegu üks noor naine teeb uurimistööd, mis tegeleb Tartu rahuga aastal 1920. Ta ei oska eesti keelt, kuigi ta räägib vabalt vene ja saksa keelt, selle tõttu on ta lasknud dokumente tõlkida eesti keelest inglise keelde — ma aitasin tal asja vahendada, see näitab, kui suurt huvi ta selle vastu tunneb, et ta oli nõus tõlkimise eest ise maksma! Kuid ka kõige viljakam praegune ajaloolane USA-s, kes tegeleb Eesti ja Liivimaa asjadega, ei kuulu kumbagi rahvusse — ta ei ole eestlane ega ka lätlane, vaid hoopis muulane."

Mis rahvusest ta siis on?

„Ma ei tea, mis ta päritolu või tagapõhi on — aga ta nimi on William Urban — võibolla on see isegi muudetud nimi. Ta on kirjutanud väga palju ristisõdade kohta, tema eriala on saksa ajalugu. Ta oli ka üks Rüssowi kroonika tõlkijaist. Mitmed aastad ei ole Balti ajaloo uurimiste auhinnad läinud eestlastele või teistele baltlastele, vaid muulastele."

Väga huvitav — niisiis ei ole enam palju eestlasi, kes Eesti ajaloo vastu huvi tunnevad?

„Eesti-ainelise väitekirja väljavaade mõne eestlase poolt kirjutatuna on väga väike — kuid on muulastest inimesi, kes meie maa ja kultuuri vastu huvi tunnevad. Samuti teevad mõned tööd sisserändajate ajaloo ja tagapõhja uurimisega — ka sinna raami sobiks eesti-aineline õppetool."

Nii et võibolla eesti õppetoolis ei olegi eestlasi olemas?

„Seda näitab tulevik. Meie rahvusest üliõpilastel või magistritöö tegijail oleks võibolla kasulikum mõne teise rahva ajalugu ja sotsioloogiat õppida, mitte ainult meie oma — siis ei tekiks neil see praegu pahatihti esinev „tunnel vision". Muidu jõuavad nad tihti ülirahvuslikele järeldustele, mis aga ei ole alati kõige pädevamad. Kui neid valmistatakse ette nii, et nad ainult tunnevad eesti asju — siis see ei ole küllaldane. Eesti ajalugu ei saa kirjutada ainult eesti allikaid kasutades —on tarvis vene, saksa, soome, rootsi-keelseid allikaid ja ka nende maade ajalugu uurida."

Pühapäevahommikusel „brunchil" — paremalt: prof.dr. Tõnu Parming Marylandist, Arvi Tinits Torontost, Liis Teedla Torontost, Uno Teemant Washingtonist, tundmatu noor daam, kellele Uno parajasti „kärbseid pähe püüab ajada". Foto: L. Ristsoo

Muidugi on see tõsi — aga kas ei teki siis erikoolkonnad, kes teineteisega järjest tülis on?

„Tõlgendused jah pahatihti erinevad — aga see ongi ju uurimistöö otstarbeks. Ja seda me kavatseme oma uue õppetooli juures aretada. Inimene, kes võetakse lõpuks õppetooli juhiks, oleks täieajaline professor, tema palk ei tuleks mitte ülikoolilt, vaid fondilt — aga ta saaks juhendada väitekirju ja magistritöid! Muidugi seda ainult omal alal, nii et peab olema komisjon ka teistelt aladelt. Muidugi võib igaüks tulla loenguid kuulama vabakuulajana — aga teaduslikku tööd ta ei saa teha. Ajalooprofessor ei ole võimeline teiste distsipliinide väitekirju juhendama, aga ta võib olla väitekirja komisjonis. Alati võib tulla probleem, et näiteks keegi tahab geograafia alal meie õppetooli juures töötada — kuid meie ajalooprofessor ei ole teda võimeline juhendama. Siis peab ta leidma endale geograafia-professori, kes on võimeline teda abistama."

Sa arvad, ta ei ole kompetentne asja hindama?

„Sellest on vähe — ta peab olema kompetentne väitekirja juhendama ja üliõpilasele abiks olema. Kes tahab olla eesti aineil kompetentne, peab võtma terve sarja kursuseid — mitte ainult eesti vaid ka teiste naabermaade ajaloos, geograafias ja nii edasi."

Siis ei ole tõsi, kui öeldakse et eesti õppetool tegeleb ainult eesti ainetega?

„Ajutised külalisprofessorid saavad loenguid pidada ainult oma aladel. Seepärast võivad loengute-laadid aasta-aastalt täielikult muutuda, olenedes sellest, kes külalisprofessorina esineb. Kuid kuna meil on oma sihtkapital õppetooli taga, siis on küsimused kirjastamises, stipendiumide määramises või külalisprofessorite kohale tellimises — isegi välispidise uurimistegevuse toetamises palju kergemad. Seetõttu võib eesti õppetool, väga tähtsaks muutuda ülemaailmses skaalas eesti kultuuri ja ajaloo uurimisel — pole tarviski, et Toronto ülikool peab mingisuguseid eesti aladel teaduslikke kraade andma.

Siis meie rahval on asjast täiesti vale arusaamine?

„Noh, ma ei tea, missuguné see arusaamine täielikult on — aga aga nagu ma mainisin, keeleõpetamisega me ei tegele, kes tahab meie-ainelisi kursusi võtta, peab eesti keelega tuttav olema või siis allikmaterjale tõlkida laskma. Meie iseseisvusaja tulemus on see, et paljud allikmaterjalid on eestikeelsed. Näiteks see varem mainitud naisõpilane, kes on muuseas vanast auväärsest anglosakside perekonnast USA-s, ta nimi on Lee Walker — peab eestikeelseid allikmaterjale tõlkida laskma. Ta isa on kuulus kirurgia-professor Baltimore ülikoolis ja ka kuulus purjesportlane. Millegi pärast tuli ta aastaid tagasi Torontosse „doktorit tegema" ja ta teeb praegu Tartu rahu uurimisel tõhusat tööd."

Seda peaks ju siis ka eesti ühiskonnale kättesaadavaks tegema!

„Jah, muidugi. Isegi Nõukogude Liidu eriteadlased tahavad Tartu rahu uurida."

„Sa mõtled, Nõukogude teadlased? Ma mõtlesin, et nad ei taha seda rahu üldsegi mitte tunnistada?

„Ei, ma mõtlen välismaised N. Liidu eriteadlased. See naisdoktorant on teinud suurepärase töö eriti Briti ja Prantsuse allikmaterjalide alal — kindlasti kuuleme ka meie sellest, kui asi ametlikult välja tuleb. Tähtis on siiski see, et prestiizhikamad ülikoolid ei pane niipalju rõhku õpetamistegevusele, kui just uurimistööle. Ja kuidas hinnatakse meie õppetooli uurimistöid, see on lõpuks kriteerioniks, mille järgi meid mujal maailmas hinnatakse.

Näiteks on mul praegu käsil mõned tööd eesti ainetel, mis ilmuvad järgmisel aastal ja need loodetavasti leiavad katmist kutselistes ajakirjades — sel juhul minu töö hindamise küsimus ei ole mitte ainult eestlaste või isegi mitte Toronto ülikooli hooleks jäetud, vaid seda tehakse teiste teadlaste poolt, kes sel alal on kompetentsed.

„Tänan väga — sain veidi targemaks. Nii et kokkuvõttes veelkord, uus õppetool ei ole mõeldud eesti keele õpetamiseks ega ka mitte ainult eesti ainetega tgelemiseks, vaid palju laialdasemaks uurimistööks?

„Täpselt nii. Ja keelekursused praegu õppetooli alla ei käi — tuleviku kohta ma ei tea öelda."

LÕIKUSTANUPÜHAKS OSTKE MEILT

suitsukalkuneid, suitsusinke ja verivorste

Helistage 425-0450

VIKING FOODS & IMPORTS

133 LAIRD DRIVE, TORONTO, ONTARIO M4S 3V5

Talvised lahtiolekuajad alates 12. oktoobrist

esmaspäeviti suletud, teisipäevast—neljapäevani 8—6, reedel 8—7, laupäeviti 8—4

Soovime soodsa hinnaga heas korras pruugitud klaverit EHATARELE

Hel. esmasp., teisip., kesknäd.
Lelia Keerma, tel. 284-0828

MEIE ARMAST VANA

Mälestused Sinust ilusad jäävad igavesti püsima. Puhka rahus kaugel mei

Oma armast teenekat aat

skm. HERBE

mälestavad lein abika

EESTI SKAUTID EESTI SKAUTM

Lahkunud kalleid sõpru

LIIDIA

ALMA

Puhake Jumala rahus!

Leinateateid

USA-s Rhode Islandil s augustil Alex Riidam, sün 10. oktoobril 1894. Saare

Rootsis Eskilstunas sur augustil Marta Palundi, s nud 4. septembril 1904.

Eestlaste poolt eelistatu

MA

Matusemaja on üle 115 tot sama perekonna poo Moderniseeritud avarad küllaldaselt parkimiseru

Vä

ROSAR FUNERAL

T. L. MORR

467 Sherbourne Te

MEIE ARMAST VANAEMA, VANA-VANAEMA JA ÄMMA

ALMA LUKAS'i

sündinud 1902 Tartus
surnud 30. septembril 1986 Torontos

mälestavad kurbuses

MATI ja DONNA lastega
ENE
LEILI
HILJA

ARMAST SÕPRA AUSTRAALIAS

ANETTE HELMAR'it

mälestavad sügavas kurbuses

ELME NIIHOLM perekonnaga
MAIE ILVES perekonnaga
HELLIN LILLHEIN perekonnaga
ROOSI KUUSIK

Mälestused Sinust ilusad Torontos
jäävad igavesti püsima.
Puhka rahus kaugel meist.

Oma armast teenekat aatekaaslast

skm. HERBERT MICHELSON'i

mälestavad leinas ja avaldavad kaastunnet abikaasale ning tütrele

EESTI SKAUTIDE MALEV KANADAS
EESTI SKAUTMASTERITE KOONDIS KANADAS

Lahkunud kalleid sõpru

LIIDIA JEEGER'it
ja
ALMA NUUME't

leinavad

Puhake Jumala rahus! **PAULA ja JAAN MÄTAS**

Leinateateid

USA-s Rhode Islandil suri 5. augustil Alex Riidam, sündinud 10. oktoobril 1894. Saaremaal.

Rootsis Eskilstunas suri 15. augustil Marta Palundi, sündinud 4. septembril 1904.

Rootsis Stokholmis suri 1. augustil Hilda Johanna Luts, neiuna Oras, sündinud 23. juunil 1899 Tallinnas.

Rootsis Olofströmis suri 15. augustil August Elmar Oldma, sündinud 16. novembril 1899 Tartus.

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

OPTICAL STUDIO Ltd.

R. SCHMID, saksa optik

Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler. Spetsialiseerunud contact lenside alal.

1586 BLOOR ST. W. 1 tänav läänе pool Dundas'e subway'd

Tel. 535-6252

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS

H. LATER & CO. Ltd.

INSURANCE BROKERS
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.

HETHERINGTON, FALLIS & PARK

Advokaadid-notarid

365 Bay St., Suite 401. 363-4451

Õhtuti 782-0485 või 447-2017

Tõnu Toome, B.A.Sc., LL.B.

TOOME & PEASE

Advokaadid-notarid

Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 785-5550
kodus 762-2367

TOOMAS ÕUNAPUU

B.A., B.P.E., LL.B.

ADVOKAAT — NOTAR

129 John Street,
Toronto, Ont. M5V 2E2
Telefon 597-1714

ANDRES OLVET, LL.B.

Advokaat-notar

Bigelow, Hendy, Shirer & Uukkivi

789 Don Mills Rd.

Tel. 429-3110

KATUSETÖÖD

uued ja parandamine.
Soome ehitajad

Veli Salminen 492-1351
Metro licence 2422

Õiendus

„Vaba Eestlase" 24. sept. numbris seitsmendal leheküljel EKKT 31. aastanäituse artiklis peab olema kunstnik Kai-Liis McInnes.

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAR

C. A.

Chartered Accountant

181 University Ave., Ste. 1202
Toronto, Ont. M5H 3M7

Tel. 864-0099

Eesti Vabadusvõitlejate perekonnad vajavad abi

Saada oma kodumaisele vabadusvõitlusele määratud toetus EVV Abistamiskeskuse nimele väljakirjutatud tshekiga aadressil: Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskus, Box 34018, S-100 26 Stockholm, Sweden.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$57.—	$77.—
Poolaastas	$32.—	$42.—
Veerandaastas	$17.—	$22.—

TELLIMINE I KLASSI POSTIGA (kiripostiga):

KANADAS:

aastas	$62.— pluss saatekulu	$45.—,	kokku $107.—
poolaastas	$34.— pluss saatekulu	$23.—,	kokku $57.—
veerandaastas	$18.— pluss saatekulu	$11.50,	kokku $29.50

USA-s:

aastas	$62.— pluss saatekulu	$49.—,	kokku $111.—
poolaastas	$34.— pluss saatekulu	$25.—,	kokku $59.—
veerandaastas	$18.— pluss saatekulu	$13.—,	kokku $31.—

VÄLJASPOOL KANADAT LENNUPOSTIGA:

Aastas $136.—, poolaastas $72.— ja veerandaastas $38.—

Aadressi muudatus $1.—. Üksiknumbri hind 70 senti

Pangatshekk või rahakaart kirjutada FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE

1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavaline / kiripostiga alates .... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

.....

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — kolmapäeval ja reedel

Reedel, 3. oktoobril 1986 — Friday, October 3, 1986

Herbert Michelsoni mälestuseks

Skautidel on oma salajased leppemärgid. Ring ja punkt selle keskel tähendab, et mäng on lõppenud — läksin koju. See märk kirjutatakse ka selle skaudi nime juurde, kes igaveseks on koju läinud. Täna teeme selle märgi suure eesti skaudi Herbert Michelsoni nime juurde. Sõber Miku — nii nimetasid poisid ja kaasjuhid teda hellitades — on skaudimängu lõpetanud ja koju läinud.

Herbert Michelson oli erakordne isiksus eesti skaudiliikumises. Tema suur kutsumus oli olla hea skaut ja sõbralik juht kõikidele skautlikul teel. Tuhanded poisid ja noored mehed matkasid seda teed tema juhtimisel. Seda teed juhatavad ka tema noorte- ja mälestus-raamatud ning teised tuhanded kirjatükid eesti ajakirjades ja ajalehtedes.

Herbert Michelson sündis 27. augustil 1904 Kudinal, Tartumaal. Koolihariduse sai Tartu linnas ja liitus skautlusega 1920. Juba 1924 oli ta Tartu Skautide Maleva juht. 1934 oli ta Eesti Skautide Maleva peastaabi liige, esialgu õppeala juhatajana, hiljem peastaabi ülema abina. Eesti skautide teine ja kolmas suurlaager Valgerannal 1932 ja Paralepas 1936 toimusid tema juhtimisel.

Herbert Michelson üritas Eestile rahvusvahelise metsamärgi (Gilwell) kursuse korraldamise õiguste saamist. Selleks tegi ta läbi Inglismaal kolm gilwell-kursust ja sai skautide maailmabüroolt 1939 Eesti kursuste juhataja volitused. Erakordsed sündmused ei lasknud Eesti pinnal pidada ühtegi metsamärgi kursust. Need sai Herbert Michelsoni juhtimisel teoks alles Saksamaal põgenikupõlves.

Et ka raskel ajal teenida eesti noorust, selleks liitus Herbert Michelson Eesti Noorte organisatsiooniga. Tema teeneks oli Saksamaale toodud 13—14-aastaste noorte esheloni väljatoomine Saksamaal punaarmee haardest.

Põgenikuna Saksamaal rajas Herbert Michelson sealse noorsootöö keskuse, millest hiljem välja arenes ülemaailmne Eesti Skautide Liidu Keskbüroo. Asunult Ühendriikidesse 1950 oli ta Keskbüroo peasekretäriks (Eesti peaskaudiks) kuus aastat. Ühendriikides elades rakendati Herbert Michelsoni suuri kogemusi Ameerika skautide organisatsioonis Breyeri treeningkeskuse direktorina Philadelphias.

Herbert Michelsoni sulest on ilmunud noorsootöö käsiraamatud „Skautlikul teel" kolmes trükis, „Meeste ridadesse" ja „Noorsootöö radadel". Nendele lisaks kaks memuaarteost: „Kodumailt võõrsile" ja „Eesti radadelt".

Pärast puhkepalgale siirdumist asus Herbert Michelson New Jerseysse Ocean Gate'i väikelinna, kus korraldas oma suurt skautlikku arhiivi ja kirjavahetust. Tal oli palju kirju, sest tal oli kombeks vastata igale, mis omakorda suurendas sissetulevat posti. Michelsoni arhiivi lõplik korraldamine ja säilitamine on oluline, kuna seal on dokumenteeritud suur osa eesti skautlusest välismail.

Mina tutvusin Herbert Michelsoniga 1930 Kangasalas Tampere lähedal Soome Skaudiliidu esimeses suurlaagris, kui ta tegi oma „come back'i" pärast mõneaastast kõrvalseismist. Selles laagris oli koos teisigi eesti skautluse võtmemehi: Hugo Paalmann, Harri Haamer, Valter Sirgo, Richard Tõnuri, Balduin Rautsma ja teised. Laagris viibis ka asutamisel oleva noorkotkaste organisatsiooni ideoloog, koolidirektor Viktor Neggo. Laagris toimunud arutlused, millest ka nooremad osa võtsid, olid teatud määral suunavad kogu hilisemale eesti skautluse arengule. „Sõber Miku" on sealt suure eeskujuna mälestustesse talletatud.

Herbert Michelson külastas palju jamboreesid ja välismaiseid suurlaagreid ning omas selle tõttu arvukaid sõpru. Eesti skautluse välis-sidemete alal eriti paguluse ajastul olid tal suured teened.

Herbert Michelsoni nimi jääb kuldsete tähtedega eesti skautluse ajalukku. Tema suur isik ja eeskujulik skaudivaim ei unune kunagi sõprade meelest. Herbert Michelsoni lahkumisel leinab kogu eesti skautlus vabas maailmas.

Heino Jõe

RISTSÕNA NR. 1311

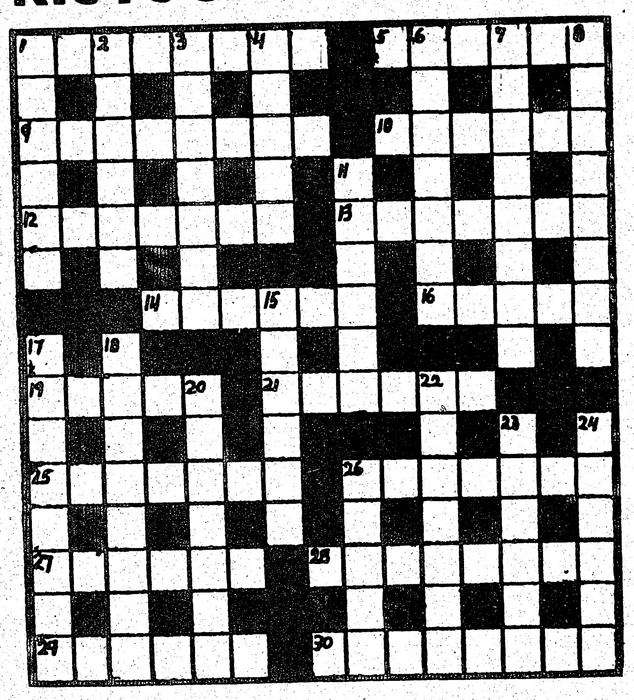

Põikread: 1. Eesti helilooja, 2. India rahaühik, 3. Luustik, kondikava, 4. Millegi all asuv, 6. Aedviljа kasvatav tegevus, 7. Meie hõimlane, 8. Tuleb kasutada poksimisel, 11. Aitab hädast välja, kui raha lõpeb enne palgapäeva, 15. Needma, 17. Ontario peaminister, 18. Suli, pätt, 20. Paksu vastand, 22. Maailma suurim poolsaar, 23. Rannaküla Harjumaal, 24. Raudteejaam, 26. Lahing muistses Eesti vabadusvõitluses.

Püstread: 1. Elukutse, milles on tegemist ühe toiduainega, 2. cesnimi ja nimi, 5. Püssi või püstoli tüüp, 9. Kirjandustoode, 10. Jalats, 12. Kõigist ees, 13. Seda on näiteks vesi, 14. Kasakapealik, 16. Linn Eestis, 19. Osa teekonnast, arenemisjärk, 21. Bahama pealinn, 25. Sümboolne märk, 26. Kabuhirm, 27. Saksapärane, saksa kommetega, 28. Kiire taipamisvõimega, 29. Egiptuse riigipea lähemas minevikus, 30. Teatud kompvek.

Sündmuste kalender

☆ **Reedel, 3. okt. kell 7.30 õ. Eesti Maja suures saalis Eesti õppetooli pidulik avaaktus.**

☆ **Pühapäeval, 5. oktoobril kell 4 p.l. EKK korraldusel sopran Vera Viiu Allik'u kontsert. Edward Johnson Building, Walter Hall.**

☆ **Reedel, 10. okt. kell 8 õ. Soome Majas rock-bänd Soomest.**

☆ **Pühapäeval, 19. okt. kell 3 p.l. Eesti Majas mulkide koosviibimine.**

☆ **Laupäeval, 25. oktoobril kell 1 p.l. Ehatares E. Abistamiskomitee ja Ehatare loterii.**

RISTSÕNA NR. 1310 LAHENDUS

Põikread: 1. Manisk, 6. Spinning, 13. Eliit, 14. Maa, 15. Korea, 16. Saki, 17. Haara, 19. Till, 20. Ink, 21. Pürgima, 23. Nil, 24. Genova, 26. Mate, 28. Ko, 30. Lora, 31. Dore, 33. Aa, 35. Otse, 37. Aelema, 39. Jah, 41. Stiimul, 43. Man, 45. Ares, 47. Ilves, 48. Tare, 49. Tilin, 51. Nat, 52. Saudi, 53. Saarinen, 54. Veksel.

Püstread: 1. Mesi, 2. Alang, 3. Nikkel, 4. Iii, 5. St, 6. Saag, 7. Parim, 8. NK, 9. Not, 10. Irin, 11. Nelik, 12. Gallon, 14. Mara, 17. Hüvasti, 18. Amadeus, 21. Ports, 22. Atoll, 25. Noo, 27. Ere, 29. Pajats, 32. Emmaus, 34. Aaria, 36. Eilne, 37. Amet, 38. Aarde, 40. Hela, 42. Ivan, 43. Neil, 46. Sir, 48. Tak, 50. Ni, 52. Se.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

4. ja 5. oktoobril
dr. T. Maimets, tel. 469-1322

11., 12. ja 13. oktoobril
dr. H. Tari, tel. 224-0402.

18. ja 19. oktoobril
dr. A. Rebane, tel. 461-6383

25. ja 26. oktoobril
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

Soome reisibüroo
Teie teenistuses
ANJA KIVINEN
FORESTGREEN TRAVEL INC.
1200 Eglinton Ave. East.
Ste. 706, Don Mills, Ont.
M3C 1H9
Tel. 443-0555

„VABA EESTLANE"
on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!